NobonyadOnline NobonyadOnline
NobonyadOnline.ir

یکشنبه ۸ آذر ۱۴۰۵
سال اول ■ شماره ۱۹۸
۸ صفحه ■ ۱۰۰۰۰ تومان

نوبنیاد

روزنامه سراسری
صبح ایران

تاریکی دفتر یا تاریکی تدبیر؟

انتشار تصاویر مسعود پزشکیان در دفتر کاری تاریک، آن هم با هدف نمایش صرفه‌جویی در مصرف انرژی، به یکی از جنجالی‌ترین حاشیه‌های رسانه‌ای دولت تبدیل شد؛ اقدامی که نه‌تنها با انتقاد افکار عمومی مواجه شد، بلکه به‌سرعت در رسانه‌های معاند و شبکه‌های عربی منطقه بازتاب یافت و دستمایه تمسخر و تحقیر ایران قرار گرفت. اظهارات عجیب رئیس جمهور در مشهد نیز این حاشیه را تشدید کرد.

۷

کارگزار جهش دلار

تاریخ تکرار شده و با ثبت رکود دلار ۳۰۰ هزار تومانی بازهم نگاه‌ها به سمت عبدالناصر همتی و سیاست‌های بانک مرکزی برگشته است.

۵

کارگزاران عادی‌سازی ناهنجاری

سعید مصباح
روزنامه‌نگار

خواننده حاشیه‌ساز دوباره با یک آهنگ مسئله‌دار به میدان آمده است؛ این بار با پروژه‌ای به نام «زکریا». هنوز آهنگ این عنصر نامطلوب اجتماع، یعنی ساسان حیدری ملقب به ساسی، منتشر نشده، اما دستگاه تبلیغاتی آن به راه افتاده است؛ از شعارهای عجیب و شوخی‌های بازاری گرفته تا دعوت کاربران به ساخت ویدئوهای رقص و بازنشر آن‌ها در شبکه‌های اجتماعی. ظاهراً قرار است مخاطب، پیش از شنیدن موسیقی، به نیروی رایگان تبلیغات این پروژه تبدیل شود. اما مسئله ما اینجا انتشار یک اثر مبتذل و بی‌ارزش توسط یک فرد معلوم‌الحال نیست. آنچه موجب نگرانی می‌شود، پروژه‌ای است که ساسی و امثال او دنبال می‌کنند: عادی‌سازی ناهنجاری‌ها از مسیر سرگرمی.

متن کامل در صفحه ۸

محمد مخبر، دستیار و مشاور مقام معظم رهبری:

حتی با پایان محاصره، تنگه هرمز باز نخواهد شد

۳

یک جریان سیاسی در تلاش برای تغییر رئیس سازمان صداوسیما

اعمال فشار و تعیین تکلیف برای جایگاه رهبری؟

۳

صدا و سیمای جمهوری اسلامی ایران

سیاسی | صفحه ۲

شریعتمداری استثنای عدالتخواهی پزشکیان

تداوم حضور محمد شریعتمداری در رأس هلدینگ خلیج فارس و جلوگیری از اجرای حکم دیوان محاسبات درباره او، بار دیگر تناقض میان شعارهای عدالت‌خواهانه دولت و عملکرد آن را به کانون انتقادات بازگردانده است.

اقتصادی | صفحه ۴

بازگشت گاز با دستان توانمند مهندسان ایرانی

حمله دشمن به تأسیسات پارس جنوبی، ۲۳۰ میلیون مترمکعب از ظرفیت روزانه تولید کشور را از مدار خارج کرد. اکنون با گذشت چند ماه از آن حادثه، با تلاش متخصصان صنعت نفت تاکنون ۱۰۶ میلیون مترمکعب گاز به چرخه تولید بازگشته است.

ماجرای ممانعت از اجرای حکم دیوان محاسبات، تناقض شعارهای عدالت‌خواهانه رئیس‌جمهور با عملکرد دولت را آشکار کرد

شریعتمداری استثنای عدالتخواهی پزشکیان

در حالی که مسعود پزشکیان بارها از عدالت، شایسته‌سالاری و ضرورت مقابله با رانت و روابط شخصی در انتصابات سخن گفته است، ماجرای تداوم حضور محمد شریعتمداری در رأس هلدینگ خلیج فارس و جلوگیری از اجرای حکم دیوان محاسبات درباره او، بار دیگر تناقض میان شعارهای عدالت‌خواهانه دولت و عملکرد آن را به کانون انتقادات بازگردانده است؛ موضوعی که امیرحسین ثابتی، نماینده تهران، با اشاره به دخالت رئیس‌جمهور و دفتر رئیس مجلس در آن، از ابعاد تازه‌ای پرده برداشته است.

روز چهارشنبه، ۴ آذرماه، امیرحسین ثابتی، نماینده مردم تهران، از دخالت‌های غیرقانونی و تبعیض‌آمیز پزشکیان و دفتر قالیباف در موضوع محمد شریعتمداری خبر داد. موضوعی که با سخنان نهج‌البلاغه‌ای پزشکیان کاملا در تناقض بود. ثابتی با طرح انتقاداتی درباره جلوگیری از اجرای حکم دیوان محاسبات علیه یکی از مدیران، گفته بود: «مسأله نگران‌کننده، جلوگیری از اجرای قانون در مواردی است که دستگاه‌های نظارتی به وظیفه خود عمل می‌کنند.» وی با طرح پرسشی دراینباره افزود بود: «چرا هنگامی که دیوان محاسبات درباره یک مدیر متخلف مانند آقای محمد شریعتمداری به‌درستی ورود می‌کند و حکم انفصال او را صادر می‌کند، از دفتر آقای قالیباف نامه‌ای ارسال می‌شود و خواستار جلوگیری از اجرای این حکم می‌شوند؟ حتی آقای پزشکیان هم خواستار جلوگیری از اجرای این حکم می‌شود، چرا باید چنین اتفاقی رخ دهد؟» نماینده مردم تهران همچنین تصریح داشت: «مجلس قانون‌گذار است و باید بر اجرای قانون پافشاری کند. دولت نیز مجری قانون است و باید در برابر قانون تمکین کند. دیوان محاسبات وظیفه خود را انجام داده و درباره مدیری که عملکردش محل انتقاد است، حکم صادر کرده است.»

در همین راستا وی با اشاره به یکی از پرونده‌هایی که با دخالت دفتر قالیباف و پزشکیان همراه شده بود، افزود: یکی از مواردی که در این زمینه مطرح است، موضوع آقای بیگلربیگی است که وی، اعضای خانواده‌اش با گروهک منافقین ارتباط داشته‌اند و دستگاه اطلاعاتی نیز او را بازداشت کرده است. وقتی حکم انفصال صادر شده، چرا باید از دفتر رئیس مجلس نامه‌ای برای جلوگیری از اجرای آن ارسال شود؟ چرا باید مانع اجرای حکم قانونی شد؟ ثابتی تاکید کرد: در اینجا لابی‌هایی وجود دارد که در برابر اجرای قانون می‌ایستند و خود مانع اجرای برخی قوانین می‌شوند.

این افشاگری نماینده مردم تهران در حالی صورت گرفت، که با مروری بر مواضع نهج‌البلاغه‌ای پزشکیان و عدالتخواهی نمایشی او، تناقضات متعددی در حرف و عمل رئیس جمهور عیان می‌شود. پزشکیان که بارها از اجرای عدالت و ضرورت شایسته‌سالاری و قانونگرایی سخن گفته بود، در خصوص ماجرای پرونده شریعتمداری رویه‌ای متفاوت در پیش گرفته است.

از جمله اظهارات عدالتخواهانه اما شعاری پزشکیان میتوان به سخنان او در همایش سراسری کارگزاران گزینش کشور در ۱۶ دی ۱۴۰۴ اشاره کرد. رئیس جمهور در این مراسم درباره ضرورت تحقق عدالت، تصریح کرده بود: «در شرایط کنونی و با وجود همه گرفتاری‌ها و فشارهایی که وجود دارد، دولت با تمام توان در حال تلاش است تا عدالت را در جامعه پیاده کند و با پدیده‌هایی همچون رانت، رشوه، قاچاق و سوءاستفاده از منابع و ارزهای کشور مقابله کند؛ مسیری که در آن، دشمنان نیز تلاش می‌کنند مانع موفقیت ملت ایران شوند.»

او همچنین درباره به کارگیری افراد در مسئولیت‌های مختلف گفته بود: «گزینش نادرست، ریشه بسیاری از نارضایتی‌هاست. اگر امانت به اهل آن سپرده نشود و انتخاب‌ها بر اساس جناح، قومیت یا روابط شخصی انجام گیرد، پاسخگویی در برابر خدا ممکن نخواهد بود.» پزشکیان در بخشی دیگر از سخنان خود گفته بود: «اگر تقوا را به معنای انتخاب برتر، تصمیم درست و عدالت در عمل بدانیم، کشور دگرگون خواهد شد. مسئولیت این مسیر بر عهده ماست.»

علاوه بر این پزشکیان در آیین اختتامیه ارزیابی عملکرد دستگاه‌های اجرایی کشور که در ۴ شهریورماه سال جاری برگزار شده بود، با تأکید بر اینکه مسئولیت‌ها امانتی در اختیار مدیران است، شایسته‌سالاری و ارزیابی عادلانه عملکردها را از الزامات پیشرفت کشور و تقویت اعتماد عمومی قلمداد کرده بود و گفته بود که باید زمینه حضور و خدمت نیروهای توانمند، جوانان و نخبگان، فارغ از قومیت، جنسیت و محل زندگی، فراهم شود. وی در همین مراسم تاکید کرده بود که افراد نزدیک به مدیر نباید بی‌دلیل بالا بیایند و کسانی که با او نیستند نیز نباید به ناحق پایین نگه داشته شوند.

اینگونه اظهارات پزشکیان و سخنان نمایشی او که با رفتار و عمل دولت چهاردهم در تناقض کامل است، خروجی جز حاشیه و تزریق ناامیدی و یاس در جامعه نخواهد داشت. بویژه اینکه در آخرین وضعیت پرونده شریعتمداری، تلاشی سیستماتیک برای عدم برکناری او از هلدینگ خلیج فارس شکل گرفته است. در تازه‌ترین مورد، شرکت اهداف وابسته به صندوق‌های بازنشستگی نفت، معرفی سه نفر برای تصدی هیات مدیره هلدینگ خلیج فارس را پس گرفت و از مدیرعامل سازمان بورس خواست فرایند کسب صلاحیت حرفه‌ای عباس‌زاده، امین نژاد و مومن‌زاده را متوقف کند؛ این در حالی است که صلاحیت این سه نفر پیش از نامه اخیر تایید شده بود.

در این میان یک اتفاق جالب توجه رقم خورد و آن نامه اسدی به رئیس سازمان بورس جهت توقف فرایند بررسی صلاحیت حرفه‌ای عباس‌زاده، امین نژاد و مومن‌زاده آن هم بعد از طی شدن فرایندهای تایید صلاحیت بود!

این درخواست که در تاریخ ۲۷ آبان ماه مطرح شده بار دیگر از فشارهای پیدا و پنهان برای جلوگیری از تغییرات مدیریتی در هلدینگ خلیج فارس پرده برداری کرد.

گمانه‌زنی‌ها نشان می‌داد روی کار آمدن این سه عضو جدید در هیئت مدیره هلدینگ، به خروج محمد شریعتمداری از این مجموعه منجر می‌شد؛ این در حالی است که چهار ماه از ابلاغ حکم پایان مسئولیت شریعتمداری در هلدینگ خلیج فارس می‌گذرد، اما او همچنان از سمت خود کنار نرفته و صندلی مدیریت را واگذار نمی‌کند.

خبر کوتاه

پیام تسلیت رهبر انقلاب در پی درگذشت نویسنده متعهّد انقلابی رضا امیرخانی

حضرت آیت‌الله سیّد مجتبی حسینی خامنه‌ای رهبر معظّم انقلاب در پیامی درگذشت نویسنده متعهّد و خوش قریحه آقای «رضا امیرخانی» را تسلیت گفتند. متن پیام رهبر معظّم انقلاب به این شرح است: بسم‌الله‌الرّحمن الرّحیم؛ خبر تأسّف‌انگیز وفات جناب آقای رضا امیرخانی واصل شد. این نویسنده متعهّد و خوش‌قریحه با تحقیق عمیق و خلاقیّت ادبی، آثاری ماندگار به‌جا گذاشته است. اینجانب فقدان آن مرحوم را به خانوادهٔ محترم، بستگان، و دوستداران وی به‌خصوص برادر عزیز جناب آقای چینی فروشان تسلیت گفته و رحمت واسعه و مغفرت الهی را برای او مسئلت می‌کنم.
سیّد مجتبی حسینی خامنه‌ای

بهادری جهرمی: تصویر ضعف به دشمن مخابره نکنید

علی بهادری جهرمی، سخنگوی دولت شهید رئیسی در صفحه شخصی خود در واکنش به پست طعنه آمیز وزیر خزانه داری آمریکا نوشت: کنایه وزیر خزانه‌داری آمریکا و ده‌ها موضع گیری مشابه رسانه‌های خارجی به دفتر سرد و تاریک رئیس جمهور یعنی نیت خوب، بد مخابره شده. دشمن دنبال نشانه ضعف است تا فشار را بیشتر کند؛ فرهنگ‌سازی راه‌های هوشمندانه‌تری هم دارد. تصویرسازی درست از پیروزی امروز در جنگ و افق روشن آینده ایران یکی از تکالیف مهم مسئولین است. کاش مسولین به تکالیف خود عمل کنند.

روایت نماینده کرج از پیگیری نمایندگان در ابطال شرعی «ستاد فضای مجازی»

علیرضا عباسی، نماینده مردم کرج در رویداد «پیشگامان رهایی» دانشگاه خوارزمی گفت: بزرگترین اشتباه این است که عده‌ای به جای بسط ید ولی فقیه دنبال قبظ ید ولی فقیه باشند و دنبال به رای گذاشتن نظر رهبری باشند یا عده‌ای بگویند نظر رهبری باید کارشناسی شود؛ خطاب به این نگاه باید گفت: «شما بیخود کردید می خواهید نظر رهبری را کارشناسی کنید! نظر رهبری کارشناسی نمی شود بلکه نظر رهبری باید اطاعت شود.» نماینده مردم کرج افزود: مجلس در صیانت از جایگاه قانون گذاری، مطالبات را از مسیرهای قانونی پیگیری می کند و به عنوان نمونه، پیگیری ۱۷۲ نماینده منجر به اعلام خلاف شرع بودن ساختار «ستاد فضای مجازی» دولت توسط شورای نگهبان شد.

عهد خون برای انتقام شهدای دریا

روز گذشته، فرماندهی نیروی دریایی سپاه پاسداران انقلاب اسلامی طی پیامی اعلام کرد: سلام بر شهیدان ناوهای جوشن، سهند، سبلان و دنیا؛ و سلام بر هم‌رزمانم در نیروی دریایی ارتش جمهوری اسلامی ایران، که در جنگ تحمیلی سوم جانانه دفاع کردند و مایه افتخار ملت شدند. دشمن ظالم و مستکبر بداند که گرفتن انتقام شهدای عرصه دریا عهدی است که با برادرانمان در نیروی دریایی ارتش، با خون بسته‌ایم.

سیاسی

حجت‌الاسلام عابدینی: جهاد ابتدایی زمینه‌ساز ایجاد بازدارندگی در برابر دشمن است

حجت الاسلام عابدینی درباره پیام ۱۳ آبان رهبر انقلاب گفت: در مواجهه با حمله دشمن، یک نگاه این است که صرفاً در همان عرصه‌ای که دشمن به ما حمله کرده، با او مقابله کنیم؛ به این معنا که اگر دشمن حمله موشکی انجام داد، ما نیز با موشک پاسخ دهیم و در همان حوزه با او مقابله کنیم. در این رویکرد، مقابله با دشمن در چارچوب دفاع تعریف می‌شود و هر زمان که تقابل متوقف شود، پاسخ ما نیز پایان می‌یابد.

عابدینی ادامه داد: اما جهاد ابتدایی در اینجا معنای متفاوتی دارد و آن، حرکت در مسیرهایی است که دشمن پیش‌بینی نکرده است. به این معنا که نباید مقابله با دشمن را صرفاً به همان عرصه‌ای محدود کرد که او برای درگیری انتخاب کرده است، بلکه باید با گسترش توانمندی‌های کشور، ساحت‌ها و میدان‌های جدیدی برای مقابله با دشمن ایجاد کرد.

وی تصریح کرد: اگر کشور به سطحی از قدرت و توانمندی برسد که از ابعاد و ظرفیت‌های مختلفی برای مواجهه با دشمن برخوردار باشد، در حالی که دشمن از یک مسیر مشخص به ایران حمله می‌کند، ایران نیز علاوه بر مقابله در همان عرصه، می‌تواند مسیرهای دیگری را برای مقابله فعال کند؛ مسیرهایی که برای دشمن قابل پیش‌بینی نبوده و می‌تواند به نقطه‌ضعف او تبدیل شود. چنین رویکردی در نهایت زمینه‌ساز ایجاد بازدارندگی در برابر دشمن خواهد بود.

مقاومت

مخبر: حتی با پایان محاصره، تنگه هرمز باز نخواهد شد

روز گذشته، محمد مخبر دستیار و مشاور رهبر معظم انقلاب اسلامی درباره سیاست قطعی جمهوری اسلامی در مسئله تنگه هرمز و شکستن محاصره دشمن، از یک موضوع راهبردی خبر داد. مشاور رهبر انقلاب دراینباره گفت: «نه تنگهٔ هرمز باز می‌شود و نه اجازه می‌دهیم محاصره باقی بماند.» موضوعی که طی یکماه گذشته به مطالبه‌ای عمومی در کف میادین و خیابان‌های کشور تبدیل شده و کارشناسان برجسته مسائل سیاسی و بین‌الملل دراینباره به عنوان یک راهبرد امنیت‌زا تاکید کرده بودند.

از جمله که روز گذشته، علی نادری مدیرعامل سابق ایرنا و کارشناس مسائل سیاسی با تأکید بر اینکه اعمال مدیریت و تسلط ایران بر تنگه هرمز فراتر از یک اقدام متقابل است، اظهار داشت: موضوع اعمال مدیریت و حاکمیت ایران بر تنگه هرمز، پس از جنگ تحمیلی سوم و ترور امام شهیدمان و با تأکید رهبر معظم انقلاب، به یکی از اصول راهبردی امنیت ملی کشور تبدیل شده است و جمهوری اسلامی ایران از این پس درباره اعمال این حق حاکمیتی، وارد توافق یا مصالحه نخواهد شد. وی افزود: البته ممکن است جمهوری اسلامی ایران در مذاکرات دوجانبه با کشورهای مختلف، در ازای دریافت خدمات یا امتیازاتی از طرف مقابل، توافقاتی انجام دهد و امتیازاتی نیز واگذار کند، اما این موضوع به معنای چشم‌پوشی از اصل حاکمیت ایران بر تنگه هرمز نیست. وی تصریح کرد: اعمال حاکمیت ایران بر تنگه هرمز، اقدامی موقت و زودگذر نیست که با تغییر شرایط، از جمله تجدیدنظر در محاصره، درباره آن تجدیدنظر شود؛ بنابراین این اصل راهبردی امنیت ملی کشور قابل بازگشت و مصالحه نخواهد بود.

یک جریان خاص سیاسی پس از مردودی در آزمون اسلام‌آباد، حالا در تلاش برای تغییر رئیس سازمان صداوسیما است.

اعمال فشار و تعیین تکلیف برای جایگاه رهبری؟

یک جریان سیاسی خاص که در ماجرای تفاهم‌نامه اسلام‌آباد و حواشی پس از آن نمره مردودی گرفت و تمامی ادعاهایش زیرسوال رفت، حالا پروژه تخریب صداوسیما را همصدا با ضدانقلاب و اصلاح‌طلبان تندرو کلید زده‌است. به‌نظر می‌رسد این جریان به اشتباه مردودی خود در آزمون اسلام‌آباد را متاثر از روشنگری‌های صداوسیما درباره پیام علی‌الاصول رهبر انقلاب دانسته و حالا در پی انتقام‌جویی است. فضاسازی برای تغییر رئیس صداوسیما و سخن گفتن از "اجماع همه گروه‌ها" برای این تغییر در حالی مطرح می‌شود که انتصاب و تغییر رئیس صداوسیما جزو اختیارات رهبری است و مشخص نیست برخی جریانات مدعی ولایتمداری چگونه به نقطه تعیین تکلیف برای رهبر انقلاب رسیده‌اند؟!

امیرحسین درکی
روزنامه‌نگار

امیرابراهیم رسولی مشاور و چهره نزدیک به رئیس مجلس و رئیس هیات مذاکره‌کننده ایران در اسلام‌آباد که پس از پیام علی‌الاصول، تلاش گسترده‌ای برای تطهیر اشتباهات و خسارت‌های مذاکره با آمریکا داشت، اخیرا در چند مصاحبه با رسانه‌های اصلاح‌طلب و نزدیک به دولت کوشید تا تغییر رئیس صداوسیما را مطالبه جریانات مختلف سیاسی کشور جلوه دهد. او در مصاحبه با خبرگزاری اصلاح‌طلب ایلنا مدعی شد: رسانه ملی باید در جایگاهی قرار می‌گرفت که عملکردش نتیجه مشخصی داشته باشد. امروز اجماعی برای خداحافظی این افراد وجود دارد. این اجماع حتی فراتر از اختلافات سیاسی است؛ یعنی سلایق مختلف سیاسی را می‌بینید که همگی منتقد هستند. البته درصدی نیز طرفدار دارند. دولت نظر خود افراد به‌صراحت درباره عملکرد صداوسیما عنوان کرده است. مجلس و رئیس مجلس نیز موضع انتقادی خود را به‌صورت شفاف و حتی از پشت تریبون بیان کرده است. بنابراین، این اجماع به‌دلیل برآیند عملکرد شکل گرفته است. اگر کارنامه مثبت بود، چنین اجماعی برای نبودن این افراد شکل نمی‌گرفت.

رسولی همچنین در مصاحبه با رسانه نزدیک به ظریف نیز گفته است: برآیند کارنامه شما (جبلی) چیست که برای خداحافظی کردن شما اجماع وجود دارد؟ شما توانسته‌اید این‌قدر هنرمندانه عمل کنید که اجماعی شکل بگیرد و همه بگویند چه زمانی می‌روید؟

گذشته از میزان اعتبار سخنان رسولی، نفس ورود یک جریان سیاسی به حوزه مسئولیتی رهبر معظم انقلاب و فضاسازی برای برکناری مدیر منصوب رهبری قابل تامل است. هرچند از دهه‌های گذشته معمولا اصلاح‌طلبان، میداندار همچه علیه صداوسیما بوده‌اند اما اینکه یک جریان مدعی ولایتمداری، در میانه همه چالش‌ها و بحران‌های کشور اعم از جنگ و محاصره، برای تغییر مدیر منصوب رهبر انقلاب، فضاسازی و عملیات رسانه‌ای در پیش بگیرد، امری کم‌سابقه است.

شروع کمپین تخریب مدیران صداوسیما البته با سخنان رئیس مجلس در شهریورماه کلید خورده بود. روز سه‌شنبه ۲۷ مرداد، محمدباقر قالیباف در جلسه‌ای که به صورت مجازی برگزار شد گفت که «در توطئهٔ جدید دشمن، جنگ شناختی کلیدی‌ترین نقش را بازی می‌کند و نقش رسانهٔ ملی بیش از هر زمان دیگر است اما متاسفانه تاکنون موفقیت‌های لازم را دراین زمینه نداشته‌است.»

به دنبال این موضع قالیباف، سیلی از هجمه‌های تند سیاسی از سوی تیم رسانه‌ای رئیس مجلس علیه جبلی به راه افتاد. این جریان با بکارگیری رسانه‌های اصلاح‌طلب کوشیدند تا مطالبه جریانی خود برای تغییر رئیس صداوسیما را مطالبه‌ای ملی و فراگیر جا بزنند. با همه اینها یک بخش از مواضع اخیر رسولی، قابل توجه بود؛ جایی که او بی‌توجه به حوزه اختیارات رهبر انقلاب در انتخاب مدیر صداوسیما، از اجماع گروه‌های مختلف برای خداحافظی جبلی سخن می‌گوید.

این موضع، قبل از هر چیز، یادآور گزاره فصل خطاب بودن جمع بندی نهادی برخی جریانات غربگرا است که در ایام پس از جنگ، تلاش میکردند تا مرجعیت و تمام‌کنندگی ولایت فقیه را هدف گرفته و با ادعای اجماع جریانات سیاسی، سعی در تحمیل نظرات خود بر تصمیم‌گیری‌های کلان کشور داشتند.

خبر کوتاه

آماده‌باش دریایی ایران در برابر شرارت آمریکا

روز گذشته، سرلشکر احمد وحیدی، فرمانده کل سپاه پاسداران انقلاب اسلامی، به مناسبت، روز نیروی دریایی ارتش، پیامی صادر کرد. وی با اشاره تحولات امنیتی در منطقه، اظهار داشت: امروز، در شرایطی که نظم امنیتی منطقه با تحولات پیچیده و تقابل فزاینده قدرت‌های فرامنطقه‌ای مواجه است و خلیج فارس، تنگه راهبردی هرمز و دریای عمان جایگاهی تعیین‌کننده در امنیت و اقتصاد جهانی دارند، نیروی دریایی جمهوری اسلامی ایران با دو بال قدرتمند خود در ارتش غیرتمند و سپاه مقتدر و اتکا به تجارب ارزشمند دفاع مقدس، سرمایه انسانی مؤمن و متخصص و ظرفیت‌های روزافزون دفاعی و عملیاتی، همچنان یکی از ارکان اصلی صیانت از حاکمیت دریایی و پاسداری از منافع ملی کشور به شمار می‌رود. بی‌تردید، هم‌افزایی، هماهنگی و انسجام راهبردی میان نیروی دریایی ارتش جمهوری اسلامی ایران و نیروی دریایی سپاه پاسداران انقلاب اسلامی، جلوه‌ای برجسته از وحدت و یکپارچگی نیروهای مسلح و پشتوانه‌ای مستحکم برای تأمین امنیت پایدار در پهنه‌های آبی پیرامونی کشور است.

فرمانده کل سپاه تصریح کرد: نیروهای دریایی ارتش و سپاه، با برخورداری از آمادگی همه‌جانبه و مجهز بودن به روحیه انقلابی، دانش بومی و تجارب ارزشمند عملیاتی، تحت تدابیر و فرامین فرمانده معظم کل قوا، همانگونه که در این روزهای حساس از تاریخ این سرزمین به دشمن آمریکایی-صهیونی با هدف قرار دادن دارایی‌های نظامی و رزمی آن در منطقه بویژه در نبرد هرمز نشان داده‌اند و ناوگان دریایی غارتگر و قاچاقچی او را به آرایش و تماشاگری محض در آب‌های دوردست اقیانوسی تبدیل کرده‌اند، آماده هستند با حفظ هوشیاری و انسجام، در برابر هرگونه تهدید و شرارت علیه امنیت ملی، منافع حیاتی و حاکمیت دریایی جمهوری اسلامی ایران، متناسب با شرایط و مقتضیات، مقتدرانه ایفای نقش کنند.

انفجار ۲ نفتکش متخلف در دهانه بندر خصب و شرق تنگه هرمز

روز گذشته، نیروی دریایی سپاه طی اطلاعیه‌ای اعلام کرد: یک نفتکش متخلف ساعاتی پیش با اصابت به مین دریایی در دهانه بندر خصب، و یک نفتکش دیگر در مسیر غیرمجاز شرق تنگه هرمز دچار انفجار و آتش‌سوزی شدند. این نفتکش‌ها نیز مانند نفتکش‌های منفجرشده قبلی قصد داشتند به‌صورت مخفیانه و با خاموش کردن سامانه‌های موقعیت‌یاب از مسیر جعلی تنگه هرمز عبور کنند که در نزدیکی سواحل جنوبی و بندر خصب دچار انفجار و آتش‌سوزی شدند. سرتاسر مسیر جعلی و غیرمجاز تنگه هرمز آلوده به مین‌های بسیار ویرانگر بوده و تلاش نفتکش‌ها با حمایت هوایی ارتش تروریست آمریکایی آنان را از برخورد به مین دریایی نجات نخواهد داد.

ایستادگی ملت و هوشیاری بسیج، توطئه‌های دشمن را ناکام می‌گذارد

سردار حسن‌زاده، فرمانده سپاه حضرت محمد رسول‌الله تهران بزرگ در جریان همایش دریادلان بسیجی غرب تهران، بر نقش کلیدی بسیجیان در تبدیل تهدیدها به فرصت تأکید کرد. وی با اشاره به توطئه‌های آمریکا و رژیم صهیونیستی، ایستادگی ملت ایران و هوشیاری نیروهای بسیج را عامل اصلی ناکامی این دشمنان دانست.

هلدینگ خلیج فارس بدهی ۵۹۵ همتی خود به دولت را نمی‌دهد

دیوان محاسبات کشور نسبت به حبس منابع عمومی و انباشت ۵۹۵ هزار میلیارد تومان مطالبات از هلدینگ پتروشیمی خلیج فارس، هشدار داد و اعلام کرد که این مطالبات، معادل کل منابع سازمان هدفمندسازی یارانه‌هاست. ماجرای مدیریت محمد شریعتمداری در هلدینگ صنایع پتروشیمی خلیج فارس، با ورود جدی دیوان محاسبات کشور وارد مرحله تازه‌ای شده است. در حالی که حکم یک‌سال انفصال موقت شریعتمداری از خدمات دولتی قطعی و لازم‌الاجرا اعلام شده، همچنان موضوع اجرای این حکم و ادامه حضور او در رأس یکی از بزرگ‌ترین مجموعه‌های اقتصادی کشور جای سوال دارد. دیوان محاسبات پس از رد درخواست اعاده دادرسی شریعتمداری، صراحتاً اعلام کرد هیچ تصمیم قضایی برای توقف یا تعلیق حکم صادر نشده و ادامه فعالیت مدیریتی وی، از جمله امضای اسناد تعهدآور و مداخله در امور مالی و اداری هلدینگ، فاقد وجاهت قانونی است. حکم اولیه در ۲۹ تیر ۱۴۰۴ صادر شد و شعبه تجدیدنظر نیز در ۱۹ مرداد ۱۴۰۵ با رد درخواست اعاده دادرسی، آن را قطعی کرد. با وجود این، تأخیر در اجرای حکم موجب شد رئیس محکمه تجدیدنظر دیوان محاسبات اول آذرماه، در گفت‌وگو با حمید بورد، سرپرست وزارت نفت، بر ضرورت اجرای فوری آن تأکید کند. پس از آن نیز دادستان دیوان محاسبات در نامه‌ای خواستار توضیح درباره علت تأخیر در اجرای حکم شد و وزارت نفت از پیگیری موضوع و معرفی جانشین خبر داد. اکنون دیوان محاسبات کشور اعلام کرد: بررسی‌ها نشان می‌دهد هلدینگ پتروشیمی خلیج فارس، با وجود فروش محصولات پتروشیمی و وصول بهای آن‌ها، بابت خوراک و گاز دریافتی، ۵۹۵ هزار میلیارد تومان بدهی دارد که موجب عدم بازگشت به‌موقع منابع به چرخه اقتصادی کشور و محدودیت در گردش مالی شرکت‌های تأمین‌کننده گاز شده است. حجم این مطالبات، حدوداً معادل کل منابع سازمان هدفمندسازی یارانه‌هاست. استمرار عدم تسویه بهای خوراک، علاوه بر انباشت مطالبات و حبس منابع مالی، توان دولت در تأمین هزینه‌ها و توان عملیاتی شرکت‌های تأمین‌کننده خوراک را تضعیف کرده و می‌تواند تأمین پایدار انرژی را با اختلال مواجه سازد. دیوان محاسبات با تأکید بر صیانت از منابع عمومی و حقوق بین‌نسلی ملت ایران، پیگیری این موضوع را در دستور کار قرار داده و بر وصول کامل مطالبات و بازگشت منابع به چرخه اقتصاد کشور تأکید دارد.

موج خبر

تشکیل ۷۴ پرونده برای تراستی‌ها

دادستان تهران با تشریح آخرین اقدامات دستگاه قضایی در حوزه رسیدگی به پرونده‌های تعهدات ارزی و مقابله با تخلفات اقتصادی گفت: تاکنون بالغ بر ۲۷ میلیارد یورو از تعهدات ارزی تعیین تکلیف شده و حدود ۱۲ میلیارد یورو نیز رفع تعهد ارزی انجام شده است. علی صالحی با اشاره به روند رسیدگی به پرونده‌های ارزی و افزود: تاکنون حدود ۲۴۰۰ پرونده در این حوزه تشکیل شده و رسیدگی به آنها با جدیت در حال انجام است. این پرونده‌ها تحت نظارت مستقیم دادستانی تهران قرار دارند و جلسات نظارتی به‌صورت هفتگی برگزار می‌شود. وی با اشاره به اقدامات انجام‌شده در پرونده‌های مرتبط با تراستی‌ها تصریح کرد: در این بخش نیز حدود ۲۷ هزار میلیارد تومان وصولی داشته‌ایم و اموال متعددی از جمله املاک، خودرو و تلفن همراه توقیف شده است. صالحی ادامه داد: در حوزه املاک، بیش از ۲ میلیون مترمربع از اموال مرتبط با این پرونده‌ها توقیف شده و رسیدگی قضایی به پرونده‌های مربوط به تراستی‌ها نیز ادامه دارد. دادستان تهران با اشاره به تشکیل ۷۴ پرونده در حوزه تراستی‌ها خاطرنشان کرد: پیگیری این پرونده‌ها با جدیت ادامه دارد و دستگاه قضایی تلاش می‌کند با شناسایی و توقیف اموال و وصول مطالبات، منابع ارزی و ریالی کشور را به چرخه اقتصادی بازگرداند.

افزایش دریافت بنزین با کارت جایگاه

سخنگوی صنف جایگاه‌های سوخت از افزایش سقف سوخت‌گیری با کارت جایگاه در تهران، به کاهش صف‌ها و تسهیل سوخت‌گیری مردم خبر داد. رضا نواز سخنگوی با بیان اینکه پیش از این سقف برداشت از کارت جایگاه ۲۵ لیتر بود، گفت: با بهبود وضعیت بنزین و در راستای کاهش سرعت سوخت‌گیری و صف میزان برداشت از کارت جایگاه به ۴۰ لیتر افزایش یافت.

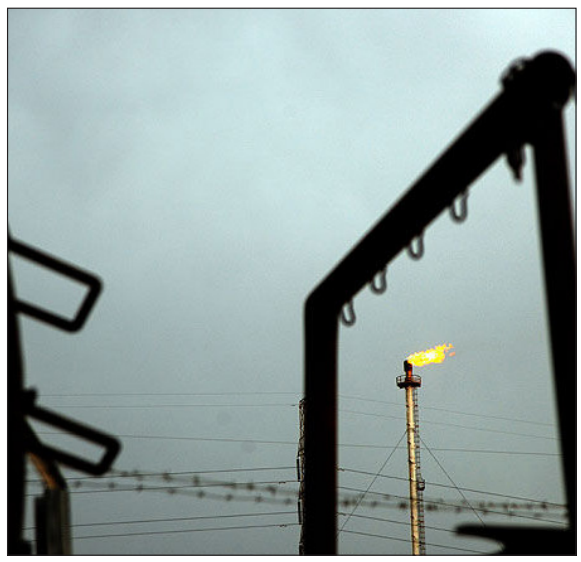
تداوم واردات کالا از بنادر جنوب و شمال

معاون توسعه بازرگانی وزارت جهاد کشاورزی گفت: کالا از بنادر جنوب و شمال وارد کشور می‌شود و ذخایر حداقل برای ۶ ماه آینده موجود است. محمدرضا طلایی با بیان اینکه تا آخر سال حداقل ۲ میلیون تن به موجودی کالاهای کشور از طریق واردات از شمال و جنوب اضافه می‌شود، گفت: فقط یک میلیون و ۷۰۰ هزار تن گندم در دوران محاصره دریایی وارد کرده‌ایم و قرار است ذخایر راهبردی گندم را به ۳ میلیون تن برسانیم. وی اظهار کرد: در حال حاضر، ما کمبود گندم در کشور نداریم؛ علاوه بر اینکه برای ۶ ماه ذخائر استراتژیک تامین است.

«نوبنیاد» از احیای ۱۰۶ میلیون مترمکعب گاز و افتتاح طرح‌های نفتی گزارش می‌دهد؛

بازگشت گاز با دستان توانمند مهندسان ایرانی

ناترازی گاز در ایران طی سال‌های گذشته به یکی از چالش‌های کشور تبدیل شده است؛ مشکلی که با هدف تأمین گاز بخش خانگی، صنایع، نیروگاه‌ها و واحدهای تولیدی را تحت تأثیر قرار می‌دهد. با این حال، حمله دشمن آمریکایی و صهیونیستی به تأسیسات پارس جنوبی در ۲۶ اسفند سال گذشته، این ناترازی را تشدید کرد و ۲۳۰ میلیون مترمکعب از ظرفیت روزانه تولید کشور را از مدار خارج کرد. اکنون با گذشت چند ماه از آن حادثه، با تلاش متخصصان، مهندسان و کارکنان صنعت نفت تاکنون ۱۰۶ میلیون مترمکعب گاز به چرخه تولید بازگشته است.

نیما سهیلی
روزنامه‌نگار

روز گذشته پنج طرح مهم صنعت نفت با حضور رئیس جمهور و با سرمایه‌گذاری حدود ۳۵۰ میلیون دلار، معادل ۷۰ هزار میلیارد تومان، به بهره‌برداری رسید؛ طرح‌هایی که علاوه بر احیای بخشی از ظرفیت‌های آسیب‌دیده، با افزایش تولید، جلوگیری از سوزاندن گازهای همراه و صیانت از ذخایر مخازن، نقش مهمی در تقویت امنیت انرژی کشور دارند. مجموع این پروژه‌ها با هدف افزایش روزانه ۳۲ میلیون مترمکعب به ظرفیت تولید گاز شیرین کشور اجرا شده‌اند و شامل بازسازی ردیف‌های آسیب‌دیده پالایشگاه‌های پارس جنوبی، ایستگاه تقویت فشار میدان هما، مرکز تفکیک میدان گازی تابناک، خط انتقال گاز دارخوین به کارخانه ان جی ال ۳۲۰۰ و طرح جمع‌آوری گازهای مشعل مارون ۳ و ۵ هستند.

مسعود پزشکیان رئیس جمهوری در آیین بهره‌برداری از طرح‌های صنعت نفت با اشاره به دغدغه رهبر شهید درباره سوزاندن گازهای مشعل گفت: بارها در دیدارهایمان، نگرانی ایشان از سوختن گاز و استفاده درست از این منابع ارزشمند مطرح می‌شد. اقدام‌های انجام‌شده برای جمع‌آوری گازهای مشعل ستودنی است، اما نباید اجازه دهیم حتی یک فوت مکعب گاز بی‌هدف بسوزد. وی با تأکید بر ضرورت همراهی مردم و تولیدکنندگان برای عبور از شرایط دشوار انرژی تصریح کرد: دشمن تلاش می‌کند با ایجاد کمبود و نارسایی، زمینه نارضایتی و مشکلات اجتماعی را فراهم کند، بنابراین تلاش برای تأمین زیرساخت‌ها و انرژی مورد نیاز مردم اهمیت فراوانی دارد.

یکی از مهم‌ترین بخش‌های این مجموعه، بازسازی تأسیسات آسیب‌دیده پالایشگاه‌های چهارم و ششم پارس جنوبی است؛ تأسیساتی که بازگشت آنها به مدار تولید، نقش مستقیمی در جبران بخشی از کاهش تولید گاز کشور داشته است. عملیات بازسازی ردیف سوم گازی پالایشگاه ششم پس از پایان آوار برداری در ۲۸ تیر ۱۴۰۵ آغاز شد و پس از چهار ماه فعالیت فشرده مهندسی، تعمیراتی و اجرایی، در ۳۰ آبان به چرخه تولید بازگشت. همچنین ردیف‌های اول و چهارم پالایشگاه چهارم بازسازی شدند. غلامعباس حسینی، مدیرعامل شرکت مجتمع گاز پارس جنوبی، این دستاورد را اثبات اراده ملی برای تداوم تولید و حفظ امنیت انرژی دانست و تأکید کرد: با اتکا به مدیریت، دانش و تخصص ایرانی، هیچ آسیبی نمی‌تواند چراغ تولید و خدمت به مردم را خاموش کند. بازسازی این مجموعه در شرایطی انجام شد که محدودیت‌های ناشی از تحریم و دشواری تأمین تجهیزات، کار را برای صنعت نفت پیچیده‌تر کرده بود؛ با این حال، توان مهندسی داخلی امکان تعمیر و بازگرداندن تجهیزات به چرخه تولید را فراهم کرد.

افزایش روزانه ۷ میلیون مترمکعب تولید گاز

دومین طرح، ایستگاه تقویت فشار گاز میدان هما در جنوب استان فارس است که با سرمایه‌گذاری ۱۲۶ میلیون یورویی بخش غیردولتی به بهره‌برداری رسید. این میدان از منابع مهم تأمین خوراک پالایشگاه گاز پارسیان به‌شمار می‌رود و با توجه به افت فشار طبیعی مخزن، ادامه تولید پایدار از آن به احداث تأسیسات تقویت فشار وابسته بود. با بهره‌برداری از این ایستگاه، روزانه ۷ میلیون مترمکعب به ظرفیت تولید گاز میدان افزوده می‌شود. اهمیت این پروژه تنها به افزایش تولید روزانه محدود نیست. برآوردهای مخزنی نشان می‌دهد اجرای آن امکان برداشت تجمعی حدود ۴ تریلیون فوت‌مکعب گاز را فراهم می‌کند و در مقایسه با پیش‌بینی‌های قبلی، حدود یک تریلیون و ۱۰۰ میلیارد فوت‌مکعب گاز بیشتر از ذخایر این میدان قابل برداشت خواهد بود. اجرای این طرح با اتکا به ظرفیت فنی و مهندسی متخصصان داخلی و در قالب قرارداد مهندسی، تأمین تجهیزات، ساخت و تأمین مالی انجام شده است. مرکز تفکیک میدان گازی تابناک نیز با سرمایه‌گذاری ۸۵ میلیون یورویی به بهره‌برداری رسید. اهمیت این پروژه از آن جهت است که بدون اجرای آن، تولید روزانه میدان که اکنون حدود ۳۳ میلیون مترمکعب است، بر اساس پیش‌بینی‌ها در سال ۱۴۰۶ به حدود ۲۶ تا ۲۸ میلیون مترمکعب کاهش می‌یافت. با راه‌اندازی این مرکز، ضمن جلوگیری از افت تولید، امکان افزایش روزانه حدود ۲ میلیون مترمکعب گاز شیرین و تولید حدود هزار بشکه میعانات گازی فراهم می‌شود. همچنین احداث این مجموعه، ضریب بازیافت نهایی مخزن را از ۶۸.۵ به ۷۱.۵ درصد افزایش می‌دهد و امکان برداشت حدود ۶۰۰ میلیارد فوت‌مکعب، معادل ۱۷ میلیارد مترمکعب، گاز بیشتر از ذخایر میدان را فراهم می‌کند. مالک قنواتی، مدیرمهندسی و ساختمان شرکت نفت مناطق مرکزی ایران، با اشاره به اهمیت این طرح در صیانت از ذخایر کشور گفت: متخصصان و کارکنان صنعت نفت با اتکا به دانش بومی و تلاش شبانه‌روزی، حتی در شرایط محدودیت و تحریم، پروژه‌ها را به مرحله تولید می‌رسانند.

پایان سوزاندن ۱۰۰ میلیون فوت‌مکعب گاز همراه

چهارمین طرح به احداث خط انتقال گاز دارخوین به کارخانه ان جی ال ۳۲۰۰ اختصاص دارد. این خط لوله ۶۱ کیلومتری با قطر ۱۲ اینچ، گازهای همراه تولیدی تأسیسات بهره‌برداری دارخوین را به کارخانه فرآورش منتقل می‌کند. با بهره‌برداری از آن، روزانه ۱۰۰ میلیون فوت‌مکعب گاز همراه که پیش از این سوزانده می‌شد، جمع‌آوری خواهد شد. حمید دریس، مدیرعامل شرکت نفت و گاز اروندان، با اشاره به اهمیت این پروژه گفت: اجرای آن علاوه بر جلوگیری از سوزاندن گازهای همراه و کاهش آلایندگی محیط زیست، امکان تبدیل این منابع به محصولات ارزشمند از جمله اتان، پروپان و بوتان را فراهم می‌کند. گاز تولیدشده پس از فرآورش نیز به شبکه سراسری منتقل خواهد شد. نکته قابل توجه این پروژه آن است که عملیات اجرایی آن حتی در دوران جنگ تحمیلی سوم متوقف نشد و بخش عمده فعالیت‌ها در همان دوره انجام گرفت. این خط انتقال با هزینه حدود ۱۷.۵ میلیون دلار اجرا شده و نمونه دیگری از استمرار فعالیت‌های تولیدی و مهندسی صنعت نفت در شرایط دشوار است.

تبدیل گازهای هدررفته به ثروت ملی

پنجمین طرح به جمع‌آوری گازهای مشعل در مناطق عملیاتی مارون ۳ و ۵ اختصاص دارد. چهار پروژه در این مجموعه با سرمایه‌گذاری حدود ۴۶ میلیون دلار از سوی بخش خصوصی اجرا شده‌اند که ظرفیت جمع‌آوری و فرآورش روزانه ۳۰ میلیون فوت مکعب گاز را دارند. اجرای این طرح‌ها علاوه بر جلوگیری از سوزاندن گازهای همراه و خاموشی چهار مشعل، سالانه حدود ۲۲ میلیون دلار درآمد برای شرکت ملی نفت ایران ایجاد می‌کند و برای بیش از ۱۴۰ نفر از نیروهای بومی فرصت شغلی فراهم آورده است. امین حاتمی، مدیرعامل شرکت ملی مناطق نفت خیز جنوب، با اشاره به اقدامات انجام‌شده برای جمع‌آوری گازهای مشعل گفت: طی دو سال گذشته، با سرمایه‌گذاری ۲۶۵ میلیون دلاری بخش غیردولتی، حدود ۲۶۰ میلیون مترمکعب گاز مشعل جمع‌آوری و ۲۹ مشعل خاموش شده است. حاتمی اعلام کرد: حدود ۶۰ درصد تجهیزات استفاده‌شده در پروژه‌های مارون ۳ و ۵ ساخت داخل است. در طرح‌های آینده، مجموعه‌هایی با تجهیزات تمام ایرانی راه‌اندازی شوند. در کنار این پروژه‌ها، برنامه‌ریزی برای واگذاری ۱۹ طرح جمع‌آوری گازهای مشعل به بخش خصوصی با سرمایه‌گذاری ۴۵۰ میلیون دلار نیز انجام شده است. با اجرای این پروژه‌ها، روزانه ۳۱۸ میلیون فوت مکعب گاز جمع‌آوری و حدود ۱۹۰ میلیون دلار درآمد ایجاد خواهد شد.

عبور از زمستان با افزایش تولید و مدیریت مصرف

حمید بورد، سرپرست وزارت نفت، در آیین بهره‌برداری از این طرح‌ها با اشاره به آسیب‌های وارد شده به تأسیسات پارس جنوبی گفت: از اسفند ۱۴۰۴ اولویت‌های وزارت نفت بازنگری شد و در کنار بازسازی تأسیسات، افزایش تولید از سایر ظرفیت‌ها، جمع‌آوری گازهای مشعل و تسریع در اجرای پروژه‌ها در دستور کار قرار گرفت. به گفته وی، برای پیشبرد این برنامه‌ها حدود ۳۵۰ میلیون دلار، معادل ۷۰ هزار میلیارد تومان، اختصاص یافته است. بورد تأکید کرد: تشدید تحریم‌ها نتوانسته است در اراده مدیران و کارکنان صنعت نفت برای بازسازی و پیشبرد پروژه‌ها خللی ایجاد کند و با برنامه‌ریزی و تقسیم کار میان مجموعه‌های مختلف، تلاش شده است نیازهای اولویت‌دار با اتکا به ظرفیت‌های داخلی تأمین شود. وی با اشاره به وعده تبدیل صنعت نفت به کارگاه بزرگ اجرای پروژه‌ها بیان کرد: طرح‌هایی که به بهره‌برداری رسیده‌اند، نشان‌دهنده تداوم این مسیر با وجود شرایط جنگی و آسیب‌های وارد شده به زیرساخت‌ها هستند.

طرح‌های افتتاح‌شده نشان می‌دهد صنعت نفت ایران در کنار مقابله با محدودیت‌های ناشی از تحریم و جبران خسارت‌های وارد شده به زیرساخت‌ها، ظرفیت قابل توجهی برای تکیه بر دانش و توان مهندسی داخلی دارد. بازگشت ۱۰۶ میلیون مترمکعب گاز به چرخه تولید، بازسازی پالایشگاه‌های آسیب‌دیده با میلیون‌ها نفرساعت کار تخصصی و تبدیل گازهای مشعل به منابع درآمدی، بخشی از دستاورد این تلاش‌هاست. با این حال، پایداری تأمین انرژی کشور در زمستان پیش رو همچنان به تداوم افزایش تولید، تکمیل طرح‌های توسعه‌ای و همراهی مصرف‌کنندگان در مدیریت مصرف وابسته خواهد بود.

کارشناسان با توجه به رکوردشکنی جدید نرخ ارز تاکید کردند

کارگزار جهش قیمت دلار

دلار در بازار غیررسمی رکورد ۲۹۹ هزار تومان را ثبت کرده و سیاست‌های ارزی دولت چهاردهم نیز همچنان در تحقق وعده ثبات بازار ارز ناکام مانده است. در همین حال نمایندگان مجلس و اقتصاددانان تا فعالان بخش خصوصی نسبت به رویکرد عبدالناصر همتی رئیس کل بانک مرکزی دولت چهاردهم انتقاد دارند و معتقدند: حذف ارز ترجیحی، افزایش روزانه نرخ ارز رسمی و مداخلات غیرهدفمند بانک مرکزی، به‌جای مهار التهاب بازار، به تشدید تورم و تضعیف ارزش پول ملی منجر شده است.

هادی مولایی
روزنامه‌نگار

نرخ ارز (دلار) در بازار غیررسمی در روز گذشته، رکورد ۲۹۸ هزار و ۷۰۰ تومان را ثبت کرد. این اوج‌گیری نرخ دلار، بیشترین رشد نرخ ارز در ۲۷ ماه آغاز دولت‌های پس از انقلاب اسلامی را نشان می‌دهد. نرخ دلار از ابتدای دولت مسعود پزشکیان تاکنون با رشد بیش از ۴۰۰ درصدی، به بیش از پنج برابر نرخ آن در زمان آغاز به کار دولت چهاردهم رسیده است. دی‌ماه سال گذشته، تنها چند روز پس از انتصاب عبدالناصر همتی، وزیر استیضاح‌شده اقتصاد دولت پزشکیان، به عنوان رئیس کل بانک مرکزی، دولت ارز ترجیحی ۲۸ هزار و ۵۰۰ تومان و نرخ ارز تجاری تا لار اول (۸۴ هزار تومان) را حذف و نرخ این دو ارز یک باره به ۱۲۵ هزار تومان تغییر کرد که این نرخ سمی ارز امروز در محدوده ۱۹۷ هزار تومان قرار دارد. از زمان اجرای این سیاست تاکنون، نه‌تنها ثبات و آرامشی در بازار ارز ایجاد نشده، بلکه نرخ ارز در بازار غیررسمی بیش از ۲ برابر شده است. از سوی دیگر، فاصله بین نرخ بازار مبادله و نرخ بازار آزاد در روز گذشته از ۱۰۰ هزار تومان نیز عبور کرد تا دولت در تحقق ادعای حذف رانت هم با شکست دیگری مواجه شود. با این حال کارشناسان اقتصادی و نمایندگان مجلس نسبت به عملکرد بانک مرکزی و رویکرد حاکم بر سیاست‌گذاری ارزی کشور انتقاد دارند.

سیاستی که به ثبات نرسید

ولی‌الله سیف، رئیس کل بانک مرکزی در دولت حسن روحانی، با انتقاد از حذف ارز ترجیحی در شرایط جنگی، گفت: الان زمانی نیست که عرضه و تقاضا نرخ ارز را تعیین کند. وقتی ارز ما محدود است نباید واردات خود را آزاد باشد. منابع محدود ارزی باید به مصرف دارو، کالاهای اساسی و مواد اولیه کارخانجات برسد. تک‌نرخی کردن ارز تا زمان از بین رفتن جنگ و تحریم امکان‌پذیر نیست. معلوم بود که حذف ارز ۲۸۵۰۰ تومانی در شرایط جنگی با شکست روبه‌رو می‌شود. علی دینی، اقتصاددان و عضو هیئت علمی مؤسسه پژوهش‌های بازرگانی، درباره تأثیر حذف ارز ۲۸ هزار و ۵۰۰ تومانی بر جهش اخیر نرخ ارز می‌گوید: می‌پرسند اگر دولت ارز ۲۸۵۰۰ تومانی را حذف نمی‌کرد، جهش ارز رخ می‌داد؟ بله؛ ما افزایش قیمت ارز داشتیم، اما نه مثل الان. وی با اشاره به تأثیر تحریم و جنگ بر اقتصاد کشور تأکید کرد: در موقعیت فعلی شوک ناشی از تحریم و جنگ به اقتصاد آسیب زده، ولی دقت لازم در عرضه سیاست‌گذاری اقتصادی هم نشده است.

گرانی ارز حاصل سیاست‌های دولت است

حسین راغفر، اقتصاددان و استاد اقتصاد دانشگاه الزهرا، نیز با انتقاد از نسبت دادن گرانی‌ها به جنگ می‌گوید: گرانی ارز ارتباط زیادی به جنگ و مقاومت مردم ندارد. مشخص است که جنگ اثر محدودی بر گرانی‌ها دارد ولی تمام گرانی‌ها و افزایش قیمت‌ها حاصل از شوک درمانی و سیاست‌های غلط دولت است. راغفر واردات بی‌رویه خودروهای لوکس را یکی از عوامل اصلی جهش قیمت ارز عنوان کرد و گفت: یکی از علل اصلی جهش قیمت ارز در چند ماه گذشته واردات بی‌رویه خودروهای لوکس است. دولت با هدف کسب درآمد به واردات خود رو روی آورده است.

انتقاد از افزایش روزانه نرخ ارز رسمی

محمدمهدی نهاوندی، عضو هیئت مدیره اتحادیه واردکنندگان نهاده دام و طیور، با انتقاد از افزایش نرخ ارز کالاهای اساسی توسط بانک مرکزی می‌گوید: همتی به جای اینکه تلاش کند تا نرخ ارز آزاد و قاچاق را پایین بیاورد، هر روز نرخ ارز کالاهای اساسی را گران می‌کند تا به هم برسند، ولی موفق نمی‌شود. وی تأکید کرد: جهش قیمت ارز کالاهای اساسی که توسط بانک مرکزی انجام می‌شود، آثار تورمی وحشتناکی بر سفره مردم دارد و آقای همتی بهتر است پاسخ بدهد که مسابقه بین ارز رسمی و ارز بازار آزاد چه زمانی به پایان می‌رسید. کاوه زرگران، رئیس کمیسیون کشاورزی و صنایع تبدیلی اتاق بازرگانی، نیز با اشاره به افزایش نرخ ارز آزاد از زمان حضور همتی در بانک مرکزی می‌گوید: از روزی که همتی به بانک مرکزی آمده، نرخ ارز آزاد ۹۲ درصد گران شده که واقعاً بی‌سابقه است. چرا تصمیم‌گیران کلان ارزی اجازه می‌دهند بانک مرکزی در این شرایط حساس جنگی به اسم تک‌نرخی کردن ارز هر روز قیمت ارز کالاهای اساسی را گران کند؟ داوود رنگی، رئیس فدراسیون طیور و نایب‌رئیس کمیسیون واردات اتاق بازرگانی ایران، نیز سیاست تثبیت نرخ ارز در دولت سیزدهم را عامل آرامش بازار ارز عنوان کرد و گفت: وقتی در شرایط جنگی قرار داریم، الزام اداره کشور ما تثبیت نرخ ارز است، ولی متأسفانه بانک مرکزی این را قبول ندارد و نتایج آن را داریم می‌بینیم.

ریشه جهش ارز در سیاست‌های داخلی است

حسین صمصامی، نماینده مجلس، با انتقاد از افزایش مستمر نرخ ارز رسمی در دولت چهاردهم می‌گوید: از ابتدای شروع به کار دولت ۱۴، تیم اقتصادی دولت مدام نرخ ارز رسمی را به توهم رسیدن و یکسان‌سازی با نرخ ارز دشمن و بازار آزاد قاچاق افزایش دادند، اما نه‌تنها موفق نشدند، بلکه نتیجه، کاهش شدید ارزش پول ملی، تشدید تورم و نارضایتی مردم و پاس گل به دشمن برای حمله به کشور بود. این تفکر به جای معذرت‌خواهی و استعفا، همچنان طلبکار و مدعی است که اگر ما نبودیم، اکنون اقتصاد ترکیده و نرخ ارز هم بالای ۵۰۰ هزار تومان رسیده بود. ظاهراً بانک مرکزی برای سیاست ارزی خود هدف مشخصی ندارد، اما نتیجه آن منجر به فقیرتر شدن مردم شده و خواهد شد. با سیاست یک بام و دو هوا نمی‌توان اقتصاد کشور را اداره کرد.

مصطفی پوردهقان، عضو کمیسیون صنایع و معادن مجلس، نیز با انتقاد از عملکرد همتی می‌گوید: تلخ‌ترین اتفاق این است که همتی هنوز هم از اشتباهات خودش درس نگرفته و کماکان هم در حال افزایش نرخ ارز بازار آزاد است. اشتباه نکنید، جهش ارز ربطی به جنگ ندارد، عامل اصلی جهش خود بانک مرکزی است. وی همتی را «شخصیتی کاملاً سیاسی و غیرعلمی» عنوان کرد و افزود: همتی رسماً به ما گفت کنترل نرخ ارز یک موضوع پوپولیستی است و قیمت ارز باید گران شود. رسول بخشی دستجردی، عضو کمیسیون اقتصادی مجلس، نیز با اشاره به تذکرات قبلی خود به وزیر اقتصاد و رئیس جمهور درباره فروش ارز و ارزپاشی می‌گوید: پاسخی که آن‌ها به ما دادند این بود که ما بلدیم چیکار کنیم، شما فقط کمی صبر کنید و ما این را کنترل می‌کنیم و بعد گزارش می‌دهیم. اما امروز وضعیت تولید و بازار ارز نشان می‌دهد که این سیاست نتیجه نداده است. وی با تأکید بر اینکه ریشه کاهش ارزش پول ملی داخلی است، گفت: کاهش ارزش پول ملی به خاطر جنگ و تحریم نیست؛ ریشه آن داخلی است. سیاست‌های نادرست اقتصادی در داخل کشور باعث این اتفاقات می‌شود و متأسفانه این سیاست‌ها کماکان ادامه دارد. این باید اصلاح شود. ابراهیم نجفی، عضو کمیسیون عمران مجلس با تأکید بر اینکه مشکل اصلی کشور کمبود ارز نیست، بلکه عدم بازگشت ارز حاصل از صادرات است، گفت: بر اساس گزارش نظارتی دیوان محاسبات، مانده منابع ارزی حاصل از صادرات در حساب‌های واسط و تراستی حدود ۷.۹ میلیارد دلار از عواید ارزی حاصل از صادرات مرتبط با ۱۸ بانک عامل در داخل کشور هم اکنون موجود است.

همتی در صورت ناتوانی برکنار شود

علاءالدین بروجردی عضو کمیسیون امنیت ملی و سیاست خارجی مجلس در واکنش به افزایش نرخ دلار، گفت: افزایش افسارگسیخته قیمت ارز در شرایط حساس اقتصادی کشور به‌شدت سؤال‌برانگیز است و آقای همتی با توجه به مسئولیت بانک مرکزی در مدیریت بازار ارز باید در این زمینه به مجلس و افکار عمومی پاسخگو باشد. همتی در زمان تصدی وزارت امور اقتصادی و دارایی، چندنرخی بودن ارز را مشکل اساسی کشور عنوان کرد و بر همین اساس سیاست تک‌نرخی کردن ارز را در پیش گرفت، اما در پایان سال ۱۴۰۳ نرخ ارز از ۶۲ هزار تومان به بیش از ۱۰۰ هزار تومان رسید؛ به این معنا که نه‌تنها این ابتکار تأثیر مثبتی بر بازار نداشت، بلکه با افزایش قیمت ارز نیز همراه شد. از زمان تصدی مسئولیت همتی در وزارت اقتصاد تا امروز که ریاست بانک مرکزی را برعهده دارد، قیمت دلار حدود پنج برابر شده که به هیچ وجه قابل قبول و دفاع نیست؛ چراکه کنترل بازار ارز یکی از وظایف اصلی بانک مرکزی است. به نظر می‌رسد آقای همتی توانایی لازم برای کنترل قیمت ارز ندارد. اگر رئیس کل بانک مرکزی توان ادامه این مسئولیت و مدیریت بازار ارز را ندارد، بهتر است این مسئولیت به فرد دیگری واگذار شود تا بیش از این شاهد تحمیل فشار اقتصادی به سفره مردم نباشیم.

نبض اقتصاد

جنگ ایران، معادلات پولی جهان را برهم زد

افزایش قیمت نفت و سوخت در پی جنگ آمریکا علیه ایران، موج تازه‌ای از نگرانی‌های تورمی را در اقتصاد جهان به راه انداخته است؛ به‌طوری‌که هشت بانک مرکزی بزرگ جهان در دو هفته نخست ماه دسامبر (۱۰ تا ۲۴ آذر) درباره افزایش نرخ بهره تصمیم‌گیری می‌کنند. تصمیمی که معنای ساده آن، گران‌تر شدن وام، افزایش اقساط بانکی و فشار بیشتر بر خانوارها و کسب‌وکارهاست. در حالی که بسیاری از اقتصادهای جهان طی حدود دو سال گذشته در مسیر کاهش نرخ بهره حرکت می‌کردند، اکنون افزایش قیمت انرژی این روند را معکوس کرده است. جنگ آمریکا علیه ایران و پیامدهای آن بر بازار انرژی، هزینه سوخت، حمل‌ونقل و تولید را افزایش داده و بانک‌های مرکزی را بار دیگر به سمت سیاست‌های سخت‌گیرانه پولی سوق داده است.

نخستین تصمیم را بانک مرکزی هند در چهارم دسامبر (۱۳ آذر) اعلام می‌کند. از میان ۶۱ اقتصاددان مورد بررسی رویترز، ۵۶ نفر انتظار دارند نرخ بهره این کشور ۰.۲۵ واحد درصد افزایش یابد و به ۵.۷۵ درصد برسد. این پیش‌بینی پس از آن مطرح شده است که تورم هند در اکتبر برای نخستین بار طی دو سال از مرز ۶ درصد عبور کرد. بانک مرکزی آمریکا (فدرال رزرو) در نهم دسامبر (۱۸ آذر) تشکیل جلسه می‌دهد. بازارها احتمال افزایش ۰.۲۵ واحد درصدی نرخ بهره را حدود ۹۵ درصد برآورد می‌کنند. حتی کریستوفر والر، عضو هیئت مدیره فدرال رزرو، خواستار افزایش نیم درصدی شده است. در صورت تصویب، این دومین افزایش نرخ بهره آمریکا در سال جاری خواهد بود. فدرال رزرو در سپتامبر نیز نرخ بهره را به محدوده ۳.۷۵ تا ۴ درصد رسانده بود. در اروپا، انتظار می‌رود بانک مرکزی این اتحادیه در ۱۷ دسامبر (۲۶ آذر) نرخ بهره سپرده را از ۲.۵ به ۲.۷۵ درصد افزایش دهد. هر ۷۱ اقتصاددان مورد بررسی رویترز چنین پیش‌بینی‌ای دارند. یک روز بعد، بانک مرکزی ژاپن نیز احتمالاً نرخ بهره را از ۱.۲۵ به ۱.۵ درصد می‌رساند. در سوئیس نیز پس از رسیدن تورم به ۱.۵ درصد در اکتبر، احتمال افزایش نرخ بهره بیشتر شده است.

هزینه‌ای که مردم جهان می‌پردازند

بانک مرکزی انگلیس وضعیت متفاوتی دارد. بازارها احتمال افزایش نرخ بهره در ۱۷ دسامبر (۲۶ آذر) را ۸۰ درصد می‌دانند، اما ۶۴ نفر از ۶۵ اقتصاددان مورد بررسی رویترز معتقدند این بانک نرخ بهره را ثابت نگه می‌دارد. عامل اصلی این نگرانی‌ها، شوک انرژی ناشی از جنگ است. قیمت نفت خام همچنان حدود ۳۰ درصد بالاتر از سطح پیش از جنگ قرار دارد. افزایش هزینه سوخت نیز از جایگاه‌های بنزین فراتر رفته و به بلیت هواپیما، مواد غذایی و سایر کالاها رسیده است. در آمریکا، شاخص هزینه مصرف شخصی، معیار اصلی فدرال رزرو برای سنجش تورم، در اکتبر به ۳.۸ درصد رسید که بالاترین سطح از سال ۲۰۲۳ است. افزایش نرخ بهره به این معناست که بانک‌ها برای پرداخت وام، سود بیشتری دریافت می‌کنند؛ در نتیجه، خرید خانه و خودرو و دریافت وام شخصی گران‌تر می‌شود. کشورهای عربی حاشیه خلیج فارس به دلیل وابستگی ارزش پول ملی خود به دلار، معمولاً ناچارند از تصمیم‌های پولی آمریکا پیروی کنند. در سپتامبر، بانک مرکزی عربستان چند ساعت پس از افزایش نرخ بهره آمریکا، نرخ بازخرید را به ۴.۵ درصد رساند. امارات نیز نرخ پایه را به ۳.۹ درصد و بحرین سود سپرده یک‌شبه را به ۴.۵ درصد افزایش داد.

بانک مرکزی مصر نیز در واکنش به کاهش ارزش پوند و افزایش فشارهای اقتصادی، در ۲۹ اکتبر نرخ بهره را یک واحد درصد افزایش داد و به ۲۰ درصد رساند؛ اقدامی که نخستین افزایش از مارس ۲۰۲۴ بود. این تصمیم با هدف مقابله با افزایش قیمت کالاهای وارداتی و فشارهای مالی جهانی اتخاذ شد. بانک مرکزی مصر قرار است ۱۷ دسامبر بار دیگر درباره سیاست‌های پولی تصمیم‌گیری کند.

یادداشت

ادامه نفوذ سایبری به قلب زیرساخت‌های آمریکا

محسن پوردادفر
روزنامه‌نگار

هنوز صف مسافران سرگردان در فرودگاه‌های آمریکا از یاد نرفته بود که مشتریان چند بانک بزرگ از اختلال در خدمات آنلاین و تأخیر در انتقال پول خبر دادند. حالا رویترز از نفوذ هکرها به «کلاد وان»، پلتفرم اصلی رایانش ابری نیروی هوایی آمریکا، پرده برداشته است. ماجرا در سامانه‌ای رخ داده که برنامه‌های مرتبط با اطلاعات پرسنلی، نگهداری تجهیزات و تدارکات نظامی روی آن اجرا می‌شوند. در همین روزها، متحدان اروپایی واشنگتن انگشت اتهام را در پرونده‌هایی دیگر به سوی روسیه گرفته‌اند.

به گزارش رویترز، نفوذ به کلاد وان هنگام ارتقای سامانه کشف شد. پس از کشف نفوذ، انتقال شماری از برنامه‌ها به این پلتفرم متوقف شد و به‌روزرسانی برخی برنامه‌های مستقر روی آن نیز به تعویق افتاد. به گفته یکی از منابع رویترز، از فرماندهی سایبری ارتش آمریکا خواسته شده است میزان خسارت را ارزیابی کند. خطر افشای اطلاعات حساس نظامی، پرسنلی و لجستیکی مطرح است و هویت مهاجمان، دامنه نفوذ و احتمال سرقت داده همچنان نامعلوم است. رویترز از دست‌کم شش رخداد سایبری دیگر نیز خبر داده که اخیراً در نهادهای فدرال آمریکا، از اف‌بی‌آی تا وزارت خزانه‌داری، فاش شده‌اند. پیشتر خرابی شبکه ارتباطی مراکز کنترل ترافیک هوایی، پروازهای خروجی را در سراسر آمریکا برای چند ساعت متوقف کرد. سه روز بعد، اختلال فنی در شرکت یونایتد ایرلاینز بار دیگر پروازهای خروجی این شرکت را به تأخیر انداخت. همان روز، مشتریان چند بانک بزرگ و کاربران سرویس انتقال پول «زل» از مشکل در دسترسی به خدمات یا تأخیر در تراکنش‌ها خبر دادند. جی‌پی مورگان علت کندی تراکنش‌های خود را نقص نرم‌افزاری اعلام کرد و مقام‌های آمریکایی گفتند شواهدی از حمله سایبری در توقف سراسری پروازها پیدا نکرده‌اند. طبق داده‌های شرکت امنیت سایبری «چک پوینت»، میانگین هفتگی حملات ثبت‌شده به ازای هر سازمان در اکتبر ۲۰۲۶ نسبت به اکتبر سال گذشته ۳۲ درصد افزایش یافته است. در همین فضا، شورای اتحادیه اروپا در ۱۶ نوامبر یک گروه هکری حامی روسیه را به فهرست تحریم‌ها افزود و اعلام کرد این گروه وب‌سایت‌ها و درگاه‌هایی را در بخش‌های مالی، حمل‌ونقل و انرژی هدف گرفته است. برخی متحدان اوکراین نیز مسکو را به کارزاری برای اخلال در پشتیبانی اروپا از کی‌یف متهم کرده‌اند. مسکو این اتهام‌ها را رد کرده و در پرونده کلاد وان، رویترز هنوز به هویت مهاجمان پی نبرده است.

در نهایت، آنچه این رخدادها نشان می‌دهند، آسیب‌پذیری فزاینده آمریکا در برابر اختلال در زیرساخت‌های به‌هم‌پیوسته و وابستگی روزافزون بخش‌های حیاتی این کشور به سامانه‌های دیجیتال است. از فرودگاه و شبکه بانکی تا نهادهای نظامی، هرچه تمرکز خدمات و اطلاعات در بسترهای مشترک بیشتر شود، دامنه پیامدهای یک نقص فنی یا نفوذ سایبری نیز گسترده‌تر خواهد شد. مسئله صرفاً شناسایی هکرها یا دفع یک حمله نیست؛ بلکه توانایی آمریکا برای حفظ تداوم عملکرد زیرساخت‌های حیاتی در شرایط اختلال، به آزمونی جدی برای امنیت ملی و تاب‌آوری این کشور تبدیل شده است.

بین الملل

یمن هشدار داد: احتمال سقوط رژیم آل سعود و نابودی تأسیسات نفتی عربستان

حمید عبدالقادر، مشاور نخست وزیر یمن تاکید کرد که نیروهای این کشور پرونده نبرد با دشمن سعودی را در جبهه های مختلف و عمق عربستان نهایی کرده اند.

وی اضافه کرد که نیروهای مسلح یمن کنترل کامل جبهه های درگیری را در اختیار گرفته اند و تنها برخی مناطق محدود وابسته به مزدوران عربستان باقی مانده است.

حمید عبدالقادر بیان کرد: تنها یک گزینه پیش روی عربستان برای حفظ آبروی این کشور باقی مانده است؛ عقب نشینی کامل از یمن و تسلیم کردن دولت دست نشانده یمن به صنعا با هدف محاکمه اعضای آن به اتهام خیانت به کشور و پرداخت غرامت جنگی .

وی گفت: بی توجهی عربستان به این موارد به معنی حرکت به سمت جنگ فراگیری است که در نهایت به نابودی تأسیسات نفتی عربستان و سقوط رژیم حاکم بر این کشور منجر خواهد شد. یمن امروز کاملا با یمن دیروز تفاوت دارد؛ صنعا امروزه ذخایر تسلیحاتی راهبردی در اختیار دارد که هنوز از آنها رونمایی نکرده است. اگر جنگ فراگیر با عربستان شکل بگیرد از این سلاح های راهبردی رونمایی می شود.

اعتراض‌های معیشتی و تورم انرژی در آستانه انتخابات اسپانیا و فرانسه گسترش یافت

تنگه هرمز برنده انتخابات‌های اروپا

از پاریس و رم تا لیسبون و مادرید، گرانی انرژی و مسکن هزاران نفر را به خیابان کشانده و احزاب حاکم اروپا را زیر فشار گذاشته است. تورم منطقه یورو در اکتبر به چهار درصد رسیده و انرژی بزرگ‌ترین سهم را در آن داشته است. پایتخت‌هایی که در آغاز جنگ آمریکا و رژیم صهیونیستی علیه ایران، برای محکوم کردن پاسخ تهران شتاب داشتند، اکنون با تبعات همان جنگ در اقتصاد خود روبه‌رو هستند. انتخابات زودهنگام اسپانیا و رقابت ریاست‌جمهوری فرانسه می‌تواند نخستین نشانه‌های تغییر موازنه سیاسی اروپا را آشکار کند.

احسان میرباقری
روزنامه‌نگار

یورواستات در گزارش نهایی خود اعلام کرد تورم سالانه منطقه یورو از ۲.۱ درصد در اکتبر سال گذشته به چهار درصد در اکتبر امسال رسیده است. قیمت انرژی در همین مدت ۲۱ درصد بالا رفت و نزدیک به نیمی از تورم اکتبر از همین بخش آمد. کمیسیون اروپا نیز گزارش داده که اختلال در عبور محموله‌های انرژی از تنگه هرمز ادامه دارد و قیمت نفت برنت در اکتبر از ۱۰۰ دلار گذشته است. کرایه حمل‌ونقل و هزینه بیمه محموله‌ها هم به‌طور محسوسی افزایش یافته است.

در نخستین روزهای جنگ، فرانسه، آلمان و انگلیس در بیانیه مشترک خود به محکومیت حملات ایران در منطقه پرداختند و از احتمال اقدام علیه توان موشکی و پهپادی ایران سخن گفتند. لندن نیز پس از مخالفت اولیه، استفاده آمریکا از پایگاه‌های بریتانیا را برای حملاتی که «دفاعی» می‌خواند، مجاز کرد. اکنون هزینه‌ای که در محاسبات سیاسی آغاز جنگ کم‌رنگ بود، در گزارش‌های رسمی خود اروپایی‌ها دیده می‌شود. هر هفته اختلال در بازار انرژی، کار دولت‌هایی را دشوارتر می‌کند که زیر فشار مطالبات معیشتی و محدودیت بودجه‌اند.

فرانسه در هفته گذشته ششمین شنبه پیاپی اعتراض‌های معیشتی را پشت سر گذاشت. وزارت کشور شمار معترضان را ۸۲ هزار و ۵۰۰ نفر و برگزارکنندگان آن را ۱۵۰ هزار نفر اعلام کردند. شمار شرکت‌کنندگان کمتر از هفته قبل بود، اما اتحادیه‌ها، گروه‌های جوانان و جلیقه‌زردها همچنان در خیابان بودند. یک روز پیش‌تر، ده‌ها هزار کارگر و دانشجو در اعتصاب عمومی ایتالیا خواستار افزایش دستمزدها و سرمایه‌گذاری در خدمات عمومی شدند. در لیسبون نیز هزاران نفر، با وجود باران شدید، برای دستمزد و مستمری بالاتر و مسکن ارزان‌تر راهپیمایی کردند. برای ۲۸ نوامبر فراخوان تازه‌ای در فرانسه منتشر شد.

اسپانیا نیز یکشنبه ۲۹ نوامبر انتخابات زودهنگام برگزار می‌کند و هزینه زندگی و مسکن از مسائل اصلی کارزار است. برخی نظرسنجی‌ها از امکان دستیابی حزب محافظه‌کار مردم و حزب راست افراطی وُکس به اکثریت پارلمانی حکایت دارند. چنین نتیجه‌ای می‌تواند به هشت سال زمامداری چپ پایان دهد و ترکیب دولت مادرید را عوض کند.

در فرانسه، دومینیک دو ویلپن نامزدی خود را برای انتخابات ریاست جمهوری ۲۰۲۷ اعلام کرد. نخست‌وزیر پیشین، که در سال ۲۰۰۳ مخالفت پاریس با حمله آمریکا به عراق را در سازمان ملل بیان کرده بود، جنگ علیه ایران را نیز حاصل محاسبه غلط واشنگتن خوانده است. او در هفته‌های اخیر از ناتوانی اروپا در اتخاذ موضع مشترک در خاورمیانه انتقاد کرده است. دفاع از فلسطینیان برای او هوادارانی به همراه آورده.

ژان‌لوک ملانشون، نامزد حزب «فرانسه تسلیم ناپذیر»، موقعیت انتخاباتی بهتری دارد. او ایران را در برابر حملات آمریکا و اسرائیل در موضع دفاع مشروع دانسته و حزبش در برنامه انتخاباتی خود خواهان تعلیق توافق همکاری اتحادیه اروپا با اسرائیل شده است. رویترز ملانشون و مارین لوپن را پیشتاز رقابت می‌داند، هرچند لوپن در بیشتر نظرسنجی‌های دور اول و سناریوهای دور دوم جلوتر است. بیش از ۳۰ نفر نامزدی خود را اعلام کرده‌اند یا احتمال ورودشان مطرح است و همین پراکندگی، کار چهره‌های نزدیک به جریان حاکم را دشوارتر کرده است.

در اسپانیا، نخستین پاسخ را صندوق‌های همین یکشنبه می‌دهند. در فرانسه، تا دور اول انتخابات در ۱۸ آوریل هنوز چند ماه مانده و ائتلاف‌ها می‌توانند آرایش رقابت را تغییر دهند. اگر احزاب حاکم در این فاصله نتوانند برای گرانی و فرسایش قدرت خرید پاسخی ملموس بدهند، هزینه سیاسی بحران انرژی ممکن است به جابه‌جایی دولت‌ها و بازنگری در مناسبات برخی پایتخت‌های اروپایی با واشنگتن بینجامد.

منتقدان جنگ علیه ایران در مسیر کاخ الیزه

دومینیک دو ویلپن، نخست‌وزیر پیشین فرانسه، با انتقاد از جنگ آمریکا و رژیم صهیونیستی علیه ایران و دفاع از حقوق فلسطینیان وارد رقابت الیزه شده است. رویترز میزان حمایت از او را فعلاً حدود سه درصد گزارش کرده، اما ژان‌لوک ملانشون، که حمله به ایران را محکوم کرده و غزه را در مرکز برنامه سیاست خارجی خود قرار داده، از پیشتازان نظرسنجی‌هاست. هر دو از سیاست خارجی مکرون انتقاد دارند.

ضعف در مدیریت پیام‌های رسانه‌ای دولت، تصویری دور از شأن ایران در رسانه‌های خارجی بازتاب داد

تاریکی دفتر یا تاریکی تدبیر؟

انتشار تصاویر مسعود پزشکیان در دفتر کاری تاریک، آن هم با هدف نمایش صرفه‌جویی در مصرف انرژی، به یکی از جنجالی‌ترین حاشیه‌های رسانه‌ای دولت تبدیل شد؛ اقدامی که نه‌تنها با انتقاد افکار عمومی مواجه شد، بلکه به‌سرعت در رسانه‌های معاند و شبکه‌های عربی منطقه بازتاب یافت و دستمایه تمسخر و تحقیر ایران قرار گرفت. اظهارات عجیب رئیس‌جمهور در مشهد نیز این حاشیه را تشدید کرد.

محسن فرهمند
روزنامه‌نگار

انتشار یک گزارش تصویری خجالت‌آور و دور از هوشمندی رسانه‌ای که ظاهراً به خواست و طراحی تیم رسانه‌ای پرحاشیه دولت در صداوسیما پخش شد، بار دیگر ضعف‌های بزرگ رسانه‌ای و ساده‌اندیشی مفرط مسعود پزشکیان را آشکار کرد. در این تصاویر، رئیس جمهور در دفتر کار خود و در فضایی تاریک مشغول فعالیت بود؛ نمایشی که قرار بود الگویی برای صرفه‌جویی در مصرف انرژی باشد، خیلی زود به سوژه انتقاد داخلی و طعنه و سوءاستفاده دشمنان خارجی تبدیل شد. شبکه العربیه عربستان سعودی در همین زمینه با تیتر «بحران برق به دفتر رئیس جمهور ایران رسید» به انتشار این تصاویر پرداخت؛ تیتری که به‌خوبی نشان می‌دهد یک خطای ساده در طراحی رسانه‌ای چگونه می‌تواند به ابزار تبلیغاتی طرف مقابل تبدیل شود.

اما ماجرا به همین جا ختم نشد. مسعود پزشکیان در سفر خود به مشهد و در موضعی عجیب‌تر، اظهاراتی مطرح کرد که بار دیگر پرسش‌های جدی درباره نحوه سخن گفتن رئیس جمهور و میزان توجه وی به تبعات سیاسی و رسانه‌ای کلامش ایجاد کرد.

پزشکیان در این دیدار اظهار داشت: «در جریان جنگ ۱۲ روزه، زمانی که حمله کردند، ما آنجا بودیم. چون کاملاً خاک‌آلود شده بودیم، لباس‌هایمان را عوض کردیم و پس از استحمام به دیدار ایشان که منتظر ما بودند، رفتیم. اگر ما را می‌زدند، راحت می‌شدیم و دیگر این همه طعنه نمی‌شنیدیم.»

چنین اظهاراتی از سوی عالی‌ترین مقام اجرایی کشور، آن هم در شرایطی که جامعه با فشارهای اقتصادی و نگرانی‌های متعدد مواجه است، نه‌تنها کمکی به تقویت اعتماد عمومی نمی‌کند، بلکه به‌سرعت به دستمایه تحقیر ملی و سوءاستفاده رسانه‌های خارجی تبدیل می‌شود.

روزنامه واشنگتن پست نیز در گزارشی با اشاره به تصاویر دفتر تاریک پزشکیان نوشت: «وضعیت ایران وخیم است، رئیس جمهور این کشور در اتاق تاریک نشسته و می‌گوید آرزوی مرگ دارم.» این روزنامه در ادامه گزارش خود نوشت انتشار ویدیویی از مسعود پزشکیان، رئیس جمهور ایران، در حال کار در دفتری کم‌نور و بدون سیستم گرمایشی ـ که ظاهراً با هدف ترویج صرفه‌جویی تهیه شده و در آن از شهروندان خواسته شده تا همین رویه را در پیش بگیرند ـ توجه‌ها را به بحران انرژی در این کشور، آن هم در شرایطی که تحت فشارهای اقتصادی ایالات متحده قرار دارد، جلب کرده است.

نکته قابل تأمل آن است که این گزارش واشنگتن پست به‌سرعت دستمایه اسکات بنسنت، وزیر خزانه‌داری همجنس باز ترامپ، قرار گرفت. وی در حساب شخصی خود در شبکه ایکس با لحنی تمسخرآمیز نوشت: «آفرین، گل کاشتید؛ حالا زمستون خوش بگذره بهتون!»

در همین راستا، رسانه‌هایی همچون الحدث، اسکای نیوز عربی، ارم نیوز، یدیعوت آحارونوت و بی‌بی‌سی نیز در گزارش‌هایی به این اقدام پزشکیان پرداختند و تصاویر و اظهارات رئیس جمهور را در معرض توجه مخاطبان خود قرار دادند.

اعتبارزدایی خطرناک از قدرت ایران

البته رفتارها و سخنان عجیب پزشکیان مسبوق به سابقه است و به نظر می‌رسد حلقه رسانه‌ای پرحاشیه دولت، از یوسف پزشکیان، پسر پرحاشیه رئیس جمهور، تا طباطبایی، حضرتی، علی احمدنیا و دیگر چهره‌های این مجموعه، در تدارک چنین نمایش‌هایی نقش دارند؛ نمایش‌هایی که به‌جای تقویت تصویر دولت، هر بار هزینه تازه‌ای به اعتبار کشور تحمیل می‌کنند. از سوی دیگر، خود پزشکیان نیز نشان داده است که کنترل و مدیریت چندانی بر گفتار عمومی و تبعات سیاسی و رسانه‌ای اظهاراتش ندارد. نتیجه چنین وضعیتی، تبدیل رفتارهای غیرمتعارف رئیس جمهور به یک روال تکرارشونده است. مرور مواضع و اظهارات پیشین مسعود پزشکیان از عذر خواهی از کشورهای عربی بخاطر پاسخ قاطع نیروهای مسلح درست چند روز بعد از ترور رهبری و جنایت میناب (که به وسیله این همراهی این کشورها با آمریکا صورت پذیرفت) تا اعلام آمادگی برای زمین گذاشتن سلاح در برابر اسرائیل در سفر به نیویورک در سال ۱۴۰۳ و تأکید بر کنار گذاشتن گذشته در روابط با امارات تا ارسال پیام اشتیاق برای بازگشت به تفاهم و اظهارات جنجالی درباره صلح با دشمن؛ همه این موارد این الگو را نشان می‌دهد.

کار به جایی رسیده که حتی در دیدار دانشگاهیان با رئیس جمهور در مشهد، یکی از استادان دانشگاه با نقل از دانشجویان، صراحتاً از پزشکیان خواست به جای نهج‌البلاغه خواندن، به آن عمل کند. این تذکر نشان می‌دهد مسئله صرفاً به یک ویدئو یا یک جمله جنجالی محدود نیست و فاصله میان ادبیات و عملکرد رئیس جمهور نیز به موضوع انتقاد در محافل دانشگاهی تبدیل شده است.

اقدامات نمایشی پرهزینه به جای اقدامات اساسی

واقعیت آن است که در شرایط کنونی، چنین نمایش‌هایی نه‌تنها انگاره صرفه‌جویی و همراهی با مردم را در جامعه ایجاد نمی‌کند، بلکه در سایه سوءمدیریت شدید پزشکیان و دولتش، فشار اقتصادی و افزایش نارضایتی عمومی، نتیجه‌ای معکوس به همراه دارد. وقتی رقم دلار به ۳۰۰ هزار تومان رسیده و مردم هر روز با مشکلات معیشتی بیشتری دست‌وپنجه نرم می‌کنند، نمایش رئیس جمهور در اتاق تاریک نمی‌تواند جایگزین پاسخگویی درباره عملکرد اقتصادی و مدیریتی دولت شود. بدتر آنکه این اقدامات به غرور ملی ایرانیان نیز خدشه وارد می‌کند. برای درک تفاوت میان مدیریت تصویر در شرایط جنگی، کافی است نگاهی به تجربه اوکراین و عملکرد ولودیمیر زلنسکی داشته باشیم. زلنسکی که پیش از ریاست جمهوری بازیگر کمدی بود و به‌واسطه همین سابقه با تصویر یک چهره کمدین شناخته می‌شد، پس از آغاز جنگ تلاش کرد چهره‌ای مردانه، ورزیده و مقاوم از خود به نمایش بگذارد. پوشیدن لباس‌های میلیشایی و حضور در موقعیت‌های مختلف جنگی، بخشی از تلاش او برای القای ایستادگی و پایداری رئیس جمهور اوکراین بود.

این در حالی است که کی یف در شرایطی قرار دارد که کمتر از نیمی از روز به برق دسترسی دارد و زیرساخت‌های انرژی اوکراین به‌طور مستمر زیر حملات روسیه است؛ با این حال، تصویری مشابه آنچه از پزشکیان در دفتر تاریک منتشر شد، از زلنسکی به نمایش گذاشته نمی‌شود. این مقایسه فارغ از ارزیابی عملکرد سیاسی زلنسکی، یک درس روشن در مدیریت رسانه‌ای شرایط بحرانی دارد: رئیس جمهور باید نماد مقاومت، اقتدار و امید باشد، نه سوژه‌ای برای تمسخر دشمنان.

بی تدبیری های بی پایان

در شرایطی که مردم زیر فشار سنگین اقتصادی و پیامدهای سوءمدیریت دولت قرار دارند، نمایش رئیس جمهور در دفتر تاریک و بیان جملاتی نظیر «اگر ما را می‌زدند، راحت می‌شدیم» نه‌تنها کمکی به ترویج فرهنگ صرفه‌جویی نمی‌کند، بلکه تصویری از ضعف، استیصال و بی‌تدبیری در سطح عالی مدیریت کشور به نمایش می‌گذارد؛ تصویری که رسانه‌های خارجی برای تخریب غرور ملی ایران از آن استقبال می‌کنند

یادداشت

لابی‌های خارجی؛ پاشنه آشیل امنیت ملی

پدرام حسینی
روزنامه‌نگار

ماجرای قاچاق نفت امارات از تنگه هرمز به‌وسیله کشتی‌های کوچک شاتل شرکت ادنوک، صرفاً یک تخلف دریایی نیست؛ بخشی از پروژه‌ای بزرگ‌تر برای تضعیف کنترل راهبردی ایران بر مهم‌ترین گلوگاه انرژی جهان است. امارات طی ۹ ماه گذشته در جانفشانی و همراهی تمام‌قد با آمریکا و اسرائیل، برای تضعیف موقعیت ایران در تنگه هرمز تلاش کرده و حتی در نقشه اخیر نتانیاهو، به‌عنوان تنها دوست اسرائیل در منطقه معرفی شده است. با این حال، مستثنی ماندن این کشور از پاسخ‌های ایران به اقدامات خصمانه کشورهای عربی حاشیه خلیج فارس، پرسش‌های جدی درباره چرایی این موضوع ایجاد کرده است. بسیاری از تحلیلگران و کارشناسان نظامی معتقدند برای پایان دادن به انتقال نفت با کشتی‌های شاتل و انتقال کشتی به کشتی، راهکارهای مؤثرتر و کم‌هزینه‌تری وجود دارد و آن هدف قرار دادن نقطه پایان این فرایند در بندر فجیره و سواحل امارات در دریای عمان قرار است. برخورد با کشتی‌های متخلف در اسکله‌ها و بندرگاه فجیره می‌تواند این مسیر را مختل کند. همین اغماض، پدیده لابی‌های خارجی را به صدر تحلیل‌ها بازگردانده است. در این میان منافع آقازاده‌ها، الیگارش‌ها و روابط نزدیک جریان اصلاح‌طلب حاکم بر دولت با امارات را از جمله عواملی میتوان عنوان کرد که ممکن است در حذف این کشور از فهرست اهداف ایران نقش داشته باشد. نفوذ سیاسی و اقتصادی شبکه‌های ذی‌نفع، اگر بتواند بر محاسبات امنیت ملی سایه بیندازد، مسئله‌ای در تراز تهدید منافع ملی است. نمونه دیگر، جمهوری باکو و الهام علی‌اف است. آمریکایی‌ها در اظهارات رسانه‌ای، از جمله در سی‌ان‌ان، و همچنین مقام‌ها و رسانه‌های اسرائیلی، درباره حضور اسرائیل در این کشور و نقش آن در همکاری با تجاوز آمریکا و اسرائیل علیه ایران سخن گفته‌اند. موضوع استفاده از کریدور هوایی این جمهوری برای عملیات علیه ایران، پرسشی اساسی درباره مسئولیت دولت علی‌اف ایجاد می‌کند. با این وجود، نه برخورد متناسبی مشاهده می‌شود و نه حتی موضع‌گیری قاطعی که هزینه سیاسی این همراهی را به باکو تحمیل کند. در سایه ترجیح مناسبات قومی بر مصالح ملی از سوی برخی مسئولان، از جمله شخص مسعود پزشکیان باکو در توهین به ملت ایران، همراهی با اقدامات خصمانه و مشارکت در محاصره علیه ایران دریغ نکرده است. اکنون نیز پروژه موسوم به گذرگاه ترامپ، حضور آمریکایی‌ها در مجاورت مرزهای شمالی ایران را به ارمغان آورده است.

پیروزی تاریخی ایران در جنگ ۳۹ روزه مقابل آمریکا و اسرائیل، سرمایه‌ای نیست که بتوان آن را با مماشات در برابر شبکه‌های ذی‌نفع و صاحبان نفوذ به حراج گذاشت. امنیت ملی نباید قربانی روابط اقتصادی پنهان، پیوندهای سیاسی یا ملاحظات قومی شود. دستگاه‌های نظارتی و امنیتی باید با شفاف‌سازی روابط مشکوک، شناسایی تعارض منافع و برخورد قانونی با هرگونه همکاری اثبات‌شده با دشمن، اجازه ندهند لابی‌های خارجی به تعیین‌کننده سیاست کشور تبدیل شوند. استقلالی که برای آن هزینه جنگ پرداخت شده، با مماشات در برابر نفوذگران از دست خواهد رفت؛ این بار باید پیش از آنکه تاریخ تکرار شود، با این پدیده برخورد کرد.

نوبنیاد

■ صاحب امتیاز: محسن منصوری
■ مدیرمسئول: حمیدرضا بیانی
■ تلفن: ۸۸۴۹۹۳۷۲-۰۲۱
■ کدپستی: ۱۵۹۸۹۷۵۷۱۵
■ آدرس: خ سپهبد قرنی خ شاداب پلاک ۲۲ واحد پنج
■ چاپخانه: صمیم

nobonyadonline nobonyadonline

nobonyadonline.ir

یادداشت

کارگزاران عادی‌سازی ناهنجاری

سعید مصباح
روزنامه‌نگار

خواننده حاشیه‌ساز دوباره با یک آهنگ مسئله‌دار به میدان آمده است؛ این بار با پروژه‌ای به نام «زکریا». هنوز آهنگ این عنصر نامطلوب اجتماع، یعنی ساسان حیدری ملقب به ساسی، منتشر نشده، اما دستگاه تبلیغاتی آن به راه افتاده است؛ از شعارهای عجیب و شوخی‌های بازاری گرفته تا دعوت کاربران به ساخت ویدئوهای رقص و بازنشر آن‌ها در شبکه‌های اجتماعی. ظاهراً قرار است مخاطب، پیش از شنیدن موسیقی، به نیروی رایگان تبلیغات این پروژه تبدیل شود.

اما مسئله ما اینجا انتشار یک اثر مبتذل و بی‌ارزش توسط یک فرد معلوم‌الحال نیست. آنچه موجب نگرانی می‌شود، پروژه‌ای است که ساسی و امثال او دنبال می‌کنند: عادی‌سازی ناهنجاری‌ها از مسیر سرگرمی. روشی حساب‌شده که در آن ابتذال، ابتدا با چاشنی شوخی و خنده وارد زندگی روزمره می‌شود و بعد، آن‌قدر تکرار می‌شود تا حساسیت جامعه نسبت به آن از بین برود. چیزی که دیروز محل اعتراض و حساسیت برانگیز بود، امروز قرار است بخشی از تفریحات روزمره نوجوانان باشد.

این خواننده در سال‌های اخیر با مضامین جنسی، مصرف الکل و مواد مخدر و لاابالی‌گری، آهنگ‌هایی را روانه بازار کرده است. نکته جالب‌توجه اینجاست که در شبکه نمایش خانگی هم با سرعتی قابل‌توجه شاهد همین روند هستیم؛ از بازنمایی بی‌محابای برخی رفتارهای هنجارشکنانه تا تبدیل روابط و سبک زندگی ناسازگار با فرهنگ عمومی جامعه به سوژه‌های عادی سرگرمی. گویی یک جبهه گسترده رسانه‌ای شکل گرفته که مأموریتش جابه‌جایی مرزهای فرهنگی و تغییر تدریجی ذائقه مخاطب است. مدت‌هاست که براهل خرد پوشیده نیست که با حمله همه‌جانبه از داخل و خارج به فرهنگ اسلامی-ایرانی مواجه هستیم. اما تقابل و حراست از فرهنگ ایران تنها متوجه دستگاه حاکم نیست. نه به این معنی که حاکمیت هیچ نقشی ندارد؛ بلکه برعکس، باید از متولیان فرهنگ پرسید که برای مقابله با این ناهنجاری‌ها چه برنامه‌ای دارند. ما از مسئولان توقع برخورد با امثال ساسی را نداریم، چراکه او بیرون از ایران این پروژه را دنبال می‌کند. اما متولیان فرهنگ می‌توانند با جدیت بیشتری این پروژه را رصد و رهگیری کنند. برخوردهای مقطعی با سریال‌های نمایش خانگی هم چندان تأثیرگذار نیست؛ چراکه بلافاصله با بلند شدن صداهای مشکوک و حمله به نهادهای ناظر مواجه می‌شود.

اما خانواده‌ها نیز از این مسئولیت مبرا نیستند. اولین قدم، کمک نکردن به چرخه اقتصادی پلتفرم‌ها و شبکه‌های نمایش خانگی‌ای است که برای کسب درآمد، فرهنگ و ارزش‌های اجتماعی را قربانی می‌کنند. نباید با تماشای بی‌ضابطه و تأمین مخاطب چنین محصولاتی، به رونق اقتصادی این جریان کمک کرد. قدم بعدی، تربیت و آگاه‌سازی نوجوانان است. باید به فرزندانمان یاد بدهیم هر محتوای پربازدیدی الزاماً ارزشمند نیست و هر چیزی که در لباس سرگرمی عرضه می‌شود، شایسته مصرف فرهنگی نیست.

سرویس خرید اعتباری چگونه مردم را به خاک سیاه نشانده و فرهنگ مصرف را عوض می‌کند

الان بخر، بعدا بدبخت شو!

با نگاهی به مال‌ها و فروشگاه‌های زنجیره‌ای، صحنه‌ای تکراری اما نگران‌کننده به چشم می‌خورد. مردم با سرعتی حیرت‌انگیز در حال خرید کالاهایی هستند که ضرورتی برای زندگی‌شان ندارند، اما با اتکا به ترفند «الان بخر بعداً پرداخت کن»، خود را در چرخه‌ای از بدهکاری گرفتار می‌کنند. این پارادوکس اقتصادی آشکار به‌نظر می‌رسد؛ درواقع، دریافت وام نقدی از بانک‌ها موانع اداری و سخت‌گیری‌های فراوان دارد، اما گرفتن اعتبار برای خرید یک گوشی یا لباس تنها چند دقیقه زمان می‌برد. وضعیت اسفبار معیشتی در دو سال اخیر، لذت واقعی خرید را از شهروندان سلب کرده است. در نتیجه، افراد برای تجربه لحظه‌ای لذت مصرف، تن به مقروض شدن می‌دهند. روند تدریجی بدهکارکردن جامعه در شرایطی رخ داده که در یک اقتصاد سالم، نیازی به قسطی خریدن اکثر کالاها نبود. سرویس‌های BNPL مانند اسنپ و پلتفرم‌های مشابه، با تسهیل دسترسی به اعتبار خرد، فرهنگ مصرف‌گرایی آنی را نهادینه کرده‌اند. این گزارش به بررسی عملکرد این سرویس‌ها و نقد فرهنگی حاکم بر آن‌ها می‌پردازد تا نشان دهد چگونه سهولت پرداخت، به دامی برای فقیرتر شدن طبقه متوسط تبدیل شده است.

مسعود حنیفی
روزنامه‌نگار

ظهور سیستم‌های پرداخت اقساطی پس از خرید یا همان BNPL، تحولی بنیادین در رفتار مصرفی ایرانیان ایجاد کرده است. سرویس‌هایی مانند اسنپی پی و رقبای آن، با حذف واسطه‌های سنتی مالی و کاهش اصطکاک در فرآیند خرید، مرزهای بین نیاز و خواسته را مخدوش ساخته‌اند. الگوریتم‌های هوشمند این پلتفرم‌ها با تحلیل دقیق داده‌های کاربران، پیشنهادهای شخصی‌سازی‌شده‌ای ارائه می‌دهند که مستقیماً بر احساسات و تمایلات ناخودآگاه مخاطب اثر می‌گذارد. هدف اصلی، تبدیل لحظه تصمیم‌گیری به اقدام فوری است، پیش از آنکه عقل سلیم فرصت ارزیابی هزینه‌ها را پیدا کند. نقد فرهنگی حاکم بر این اکوسیستم نشان می‌دهد که گفتمان غالب، تأکید بر «راحتی» و «دسترسی آسان» دارد، نه «مدیریت مالی». تبلیغات این شرکت‌ها اغلب تصویر فردی موفق و خوشحال را ترسیم می‌کنند که بدون دغدغه آینده، از نعمت‌های امروز بهره می‌برد. این روایت‌پردازی، مسئولیت‌پذیری مالی را به عنوان ویژگی‌ای منفی و مانعی برای لذت بردن از زندگی معرفی می‌کند. جوانانی که درآمد محدودی دارند، تحت فشار اجتماعی و فرهنگی، خود را مجبور می‌بینند سطح زندگی‌شان را با همسالان یا الگوهای فضای مجازی هماهنگ کنند. BNPL ابزاری قدرتمند برای پرکردن شکاف بین درآمد و انتظارات است، اما این پرکردن موقتی است و عوارض جانبی سنگینی دارد. از منظر روانشناسی مصرف، تقسیم قیمت کالا به اقساط کوچک، درد پرداخت را کاهش می‌دهد. مغز انسان تمایل دارد هزینه‌های جزئی ماهانه را نادیده بگیرد، در حالی که جمع کل مبلغ بسیار بالاتر از قیمت نقدی است. این سوگیری شناختی باعث می‌شود افراد بیش از توان واقعی خود خرید کنند. در اقتصاد تورمی ایران، جایی که قدرت خرید به شدت افت کرده، این مکانیزم خطرناک‌تر عمل می‌کند. مردم به جای اولویت‌بندی نیازهای اساسی مانند مسکن و درمان، منابع مالی محدود خود را صرف کالاهای لوکس یا غیرضروری می‌کنند تا توهم رفاه را حفظ نمایند. شرکت‌های ارائه‌دهنده این خدمات، مدعی شفافیت مالی هستند، اما ساختار کارمزد پنهان و جریمه‌های دیرکرد، سودآوری آن‌ها را تضمین می‌کند. بسیاری از کاربران از شرایط دقیق قرارداد بی‌خبرند و در صورت عدم پرداخت به موقع، با مشکلات حقوقی و آسیب به رتبه اعتباری مواجه می‌شوند. این در حالی است که نظارت بانک مرکزی بر این پلتفرم‌ها هنوز کامل نیست و خلأهای قانونی زیادی وجود دارد. در نهایت، گسترش فرهنگ قرض گرفتن برای مصرف، نشانه‌ای از ضعف ساختار اقتصادی است. جامعه‌ای که شهروندانش برای خرید یک کفش یا هدفون نیاز به تسهیلات خرد دارند، با بحران اعتماد به آینده و بی‌ثباتی معیشتی دست‌وپنجه نرم می‌کند. اما راهکار چیست؟ باید گفت که راه‌حل کوتاه‌مدت، آموزش سواد مالی است، اما تغییر بلندمدت نیازمند اصلاحات ساختاری در اقتصاد کلان و ایجاد مشاغل پایدار با درآمد متناسب با تورم است. تا زمانی که درآمد سرانه رشد نکند، سرویس‌های BNPL همچنان به عنوان مسکنی موقت برای دردی مزمن باقی خواهند ماند و چرخه بدهکاری نسل جدید را تشدید خواهند کرد.

یادداشت

جمعه سیاه، فضاسازی نمایشی و آفت مصرف‌گرایی

وحید ناظری
روزنامه‌نگار

در سال‌های اخیر با نزدیک شدن به آخرین جمعه ماه نوامبر، ویترین فروشگاه‌ها و مراکز خرید تهران به صحنه‌ای از تبلیغات سیاه و قرمز تبدیل می‌شود. تخفیف‌ها، صف‌های طولانی، ازدحام در راهروهای مراکز تجاری و رقابت برای خرید کالاهایی که گاهی تا چند روز پیش ضرورتی برای خانواده‌ها نداشته‌اند، تصویری از بلک‌فرایدی در ایران ساخته است. امسال نیز این تب تجاری به خیابان‌ها و مال‌های تهران رسیده و بار دیگر پرسش‌هایی درباره نسبت فرهنگ ایرانی با الگوهای وارداتی مصرف ایجاد کرده است.

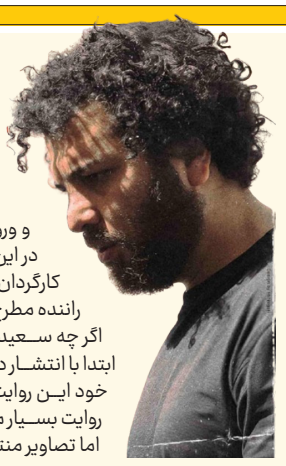
بلک‌فرایدی محصول تاریخ تجاری آمریکاست و به تدریج با گسترش تجارت جهانی به کشورهای دیگر راه یافته است. در ایران اما این مناسبت هیچ ریشه‌ای در حافظه تاریخی، آیین‌های اجتماعی و تقویم فرهنگی مردم ندارد و ورود آن از مسیر تبلیغات تجاری اتفاق افتاده است.

آنچه در این میان اهمیت دارد، گسترش نوعی فرهنگ مصرف است. مراکز خرید بزرگ نیز با برنامه‌های تبلیغات و فضاسازی نمایشی، خرید را به یک سرگرمی جمعی تبدیل می‌کنند. در چنین فضایی، خانواده‌ها گاهی برای تهیه کالاهایی که نیاز فوری به آنها ندارند، هزینه و وقت قابل توجهی صرف می‌کنند.

آمارهای امسال ابعاد اقتصادی این جریان را نشان می‌دهد. رئیس اتحادیه کسب‌وکارهای مجازی اعلام کرده حدود ۸۰ درصد اعضای این اتحادیه در بلک‌فرایدی مشارکت داشته‌اند. به گفته او، فروش یک سکوی بزرگ اینترنتی در یک روز به ۸۰ هزار میلیارد ریال رسیده و ۶۲ درصد این فروش به‌صورت اعتباری انجام شده است. در شرایطی که تورم بیداد می‌کند، تبدیل خرید به تعهدات اعتباری تازه نیز جای تأمل دارد. از سوی دیگر، هشدارهای پلیس فتا درباره تخفیف‌های ساختگی و افزایش صوری قیمت‌ها پیش از حراج، نشان می‌دهد حتی اعتبار اقتصادی این رویداد نیز با ابهام روبه‌روست.

ایران با پیشینه‌ای غنی از آیین‌های مذهبی، بازارهای سنتی، جشن‌های ملی و مناسبت‌های اجتماعی، برای رونق اقتصادی و شادی جمعی به الگوبرداری از چنین مناسبت‌هایی نیاز ندارد. بازار ایرانی می‌تواند حراج داشته باشد، فروشندگان می‌توانند تخفیف بدهند و مردم می‌توانند از فرصت‌های خرید بهره ببرند. با این حال، تبدیل یک الگوی تجاری وارداتی به مناسبت عمومی و ترویج ازدحام و مصرف هیجانی، شایسته بی‌تفاوتی فرهنگی نیست. رونق بازار زمانی ارزشمند است که در خدمت رفاه خانواده‌ها باشد، نه آن که خرید بیشتر را به نشانه‌ای از نشاط و زندگی اجتماعی تبدیل کند و مصرف‌گرایی را ترویج دهد.

ماجرای عجیب تصادف کارگردان پرحاشیه

براساس گزارشات منتشرشده از حادثه شامگاه جمعه در خیابان سنایی تهران، راننده یک خودروی پرادو پس از برخورد با چند خودروی پارک‌شده، با اعتراض مردم و ورود پلیس مواجه شده است. در این گزارش، نام سعید روستایی، کارگردان فیلم «برادران لیلا»، به‌عنوان راننده مطرح شده است.

اگر چه سعید روستایی پس از این گزارش، ابتدا با انتشار دو استوری در صفحه اینستاگرام خود این روایت‌ها را حاشیه نامید و سپس روایت بسیار متفاوتی از این حادثه ارائه داد، اما تصاویر منتشر شده همچنان ابهامات زیادی را درباره این حادثه بی‌پاسخ می‌گذارد. این موضوع در حالی است که روستایی با «برادران لیلا» و دیگر آثارش، در جایگاه منتقد مناسبات اجتماعی و نمایشگر بحران‌های اخلاقی و خانوادگی ظاهر شده است. حالا اگر اتهام‌های مطرح‌شده درباره رفتار شخصی او صحت داشته باشد، بار دیگر تناقض و شکافی آشکار میان ادعای مصلح اجتماعی داشتن برخی سلبریتی‌ها و زیست‌شان، بار دیگر به چشم می‌آید.

مسئله دردناک‌تر این گزارش، تلاش سعید روستایی برای فرار از مسئولیت خود با پیش‌کشیدن شهرتش است. از سوی دیگر گزارش‌ها حاکی از درگیری وی با پلیس است که نیازمند توضیح بیشتر از مراجع ذیصلاح خواهد بود. همچنین خسارت گسترده به اموال مردم نیز در این گزارش توسط سعید روستای ذکرشده است. انتظار افکار عمومی از پلیس و قوه قضائیه این است که بی‌هیچ ملاحظه‌ای، ابعاد ماجرا را روشن کنند و نتیجه را به اطلاع عموم برسانند.